

Immigració i cultura catalana

Nous Horitzons nº 51 Febrer 1979 pp. 67-72

Insisteix en posicions conegudes: plena normalització del català però sense fer desaparèixer o marginar el castellà. Aquí s'ocupa principalment del perill de reduir la diversitat cultural de la societat catalana a l'enfrontament de dos blocs, el castellà i el català, i proposa una "integració activa". Potser el més interessant és que reconeix les deficiències i vicis de posicions d'alguns militants i dirigents -no diu noms- del partit.

El concepte nacional de la classe obrera segons Joan Comorera i el PSU

Nous Horitzons nº 51 febrer 1979 pp. 73-84

Colomer s'atura en concret en el dogmatisme que presidí les teoritzacions del PSUC sobre el tema nacional en els anys 40, mostrant com l'elaboració teòrica estava subordinada a l'acció política, i ambdues a l'estratègia internacional soviètica. Amb detall estudia, tot assenyalant la debilitat teòrica de l'equip dirigent comunista, el debat protagonitzat per Comorera a l'entorn del contingut nacional de la classe obrera i per tant, del partit. Assegura que avui el problema encara no és resolt de manera satisfactòria, en bona part per la tendència a aferrar-se a velles concepcions. El PSUC ha heretat ambigüitats d'aquells anys que fan contradictòries les seves posicions (p.ex. el concepte de classe obrera espanyola única que qüestiona el dret a l'autodeterminació).

Terrorisme: tècnica i anonimat

Nous Horitzons n° 52 Març 1979 pp. 29-37

Entrevista a Hobsbawm, el qual en parlar del fenomen terrorista en general s'atura un instant en els grups armats nacionalistes, remarcant el seu marxisme ambigu, sempre subaltern de l'aspecte nacional.

Lectures. Eric J. Hobsbawm "Revolucionarios" Ariel B.1978

Nois Horitzons nº 52 Març 1979 pp. 86-7

De Hobsbawm diu: "un marxista que ens parla del passat immediat amb coneixements, sense tics dogmàtics i apriorístics, amb una actitud mental lliure d'inhibicions; un exemple de marxisme viu".

ROCA, Francesc

Antonio Gramsci entre nosaltres

Nous Horitzons nº 53 Abril 1979 pp. 67-71

Després d'analitzar diversos aspectes del pensament de Gramsci, Roca remarca la necessitat d'aplicar els mètodes gramscians d'anàlisi al coneixement de la realitat catalana.

Lectures. Josep Ferrer "Per l'alliberament nacional i de classe". Avançada. 1978

Nous Horitzons nº 53 Abril 1979 pp. 73-

L'autor de la ressenya comenta que la teoria marxista clàssica sobre el fet nacional només està apuntada i les experiències pràctiques d'alliberament nacional realitzades a d'altres països de poc serveixen en un cas com el català. Per això és ben necessari el debat teòric, lamentant-se que "entre nosaltres" hi hagi minvat l'interès.

La immigració a Catalunya

Nous Horitzons nº 54 maig 1979 pp 87-98

Conferència al "Club Siglo XXI". El separatisme és sempre minoritari i sempre fruit de l'excés de centralisme. La solidaritat de classe de treballadors, és un factor integrador de primer ordre. La integració és un procés irreversible (parla del gran nombre de matrimonis mixts). Proposa una política basada en l'autonomia, la igualtat de drets culturals i la fi dels desequilibris territorials.

(PIERRE VILAR)

Fets Nacionals i Estat Espanyol avui. Entrevista amb Pierre Vilar

Nous Horitzons nº 55 Juny 1979 pp. 3-16

Compara la situació basca amb la catalana, insisteix en la necessitat de tenir en compte a l'esclat del nacionalisme català modern la impotència de l'estat espanyol combinada amb la diferència d'estructures. Confessa la seva sorpresa perquè la idea federal, de tanta tradició, hagi estat abandonada en l'actualitat pràcticament. Es planteja com perspectiva de futur els PPCC.

Nacionalismes emergents:referendum a Escòcia

Nous Horitzons n° 55 Juny 1979 pp. 17-21

Explica breument la configuració del nacionalisme escocès, especialment la seva situació actual, per concloure que si les esquerres estatalistes-es refereix als laboralistes- s'han estimat més perdre el poder i cedir-lo a les dretes, que concedir el dret d'autodeterminació posant d'aquesta manera, els interessos hegemònics de l'Estat per damunt dels interessos de classe.

Classes d'Història o Història de classe?: La nova historiografia anglesa

Nous Horitzons n°55 juny 1979 pp.61-8

Declara voler parlar d'una autèntica historiografia paral·lela que ha sorgit en els darrers cinc anys a Anglaterra des d'organitzacions i associacions extra-universitàries: el Ruskin College, la revista "History Workshop"..., connectades amb el moviment d'adults, i que intenten interessar la gent per la seva pròpia història, mitjançant l'estudi dels elements fonamentals de la vida social i reflectir els interessos polítics actuals, tot propiciant el debat sobre les fonts alternatives de la història. Destaca els estudis d'història local que s'estan duent a terme i l'ús de la història oral. Conclou amb aquesta frase: "En lloc d'esperar classes d'història a la Universitat, la classe treballadora anglesa intenta fer la seva història de classe".

Marx, aquí. El marxisme català de 1868 a 1979

Nous Horitzons n°55 juny 1979 pp.69-83

Breu repàs a la difusió del marxisme a Catalunya sense elements crítics. Conclou que malgrat l'eclosió que ha propiciat el postfranquisme el coneixement del marxisme català es encara defectuós i fragmentari.

Tres reflexions sobre la lluita de classes a l'Espanya franquista

Nous Horitzons nº56 setembre 1979 pp, 12-21

Sartorius comenta en un apartat d'aquestes reflexions que s'ha fallat des del comunisme d'una manera bastant considerable pel que fa a la qüestió del lligam entre moviment obrer i fet nacional. El tema no s'ha plantejat a temps i s'estan pagant les conseqüències a Euskadi i Galícia principalment. En canvi a Catalunya les coses es van tenir més clares i la classe obrera ha encapcelat la lluita nacional catalana. Conclou que encara hi ha un gran problema a aclarir: ¿ Què vol dir ser classe obrera única a Espanya i classe obrera basca o catalana?.

Sobre les relacions orgàniques entre el PSUC i el PCE

Nous Horitzons nº56 setembre 1979 pp. 34-39

Després de fer un breu repàs històric, Colomer assenyala que a conseqüència de la necessitat d'elaborar una política nacional arrelada a les condicions de la lluita de classes de Catalunya, s'ha creat dins del PSUC una àrea d'activitat pròpia que ha tendit a reforçar la seva autonomia.

Entorn del "marxisme occidental" d'avui

Nous Horitzons nº57 octubre 1979 pp.2-6

Article escrit arrel de la lectura del llibre de Perry Anderson "Consideraciones sobre el marxismo occidental". D'Anderson destaca el seu antidogmatisme, l'esperit crític amb el qual llegeix Marx, esperit de marxista convençut i científic que dubta, afegeix, i la seva visió del marxisme com quelcom complex, controvertit i de múltiple significació. Seguint Anderson assenyala, que a partir dels anys vint els teòrics marxistes han tendit a refugiar-se en el camp de la filosofia, la qual cosa si bé els ha allunyat de la realitat concreta, ha permès obrir nous camins. Anderson subratlla tres carències de Marx: la manca d'un tractament específic de l'estat capitalista; el tractament equivocat que dóna a les nacions i els moviments nacionals i la teoria del valor, que avui és revisable. Entre els problemes que qualifica d'urgents per al nostre tema cal destacar: quines són la funció i el futur de la nació-estat? Quin és el caràcter real de l'imperialisme com a sistema? Com pot fer-se de l'imperialisme una pràctica real? Carreras conclou,

INTERNACIONALISME

Lectures.J.M. Muntaner "Cap a una economia dels Països Catalans" B.197

Nous Horitzons nº 57 Octubre 1979 pp. 43-5

Montserrat ressenyant el llibre de Muntaner comenta la importància dels "elements de consciència" en el fet nacional, que la viabilitat econòmica d'uns PPCC independents no implica la conveniència d'una tal situació en el present context històric i que cal fer dels PPCC un element d'equilibri en el conjunt de la Mediterrània i en concret a l'Estat espanyol ("Ha d'ésser en termes gramscians una opció meridionalística")

RONY, Jean

Algunes notes per afegir a la confusió regnant

Nous Horitzons nº 59 gener 1980 pp. 39-42

Rony es pregunta entre altres qüestions si els nacionalismes a occident han estat més forts que la voluntat de canvi socialista. Així recorda la força de la idea de nació el 1914, fruit del desenvolupament capitalista.

MONTSERRAT, Antoni

Tres notes sobre crisi econòmica i reconstrucció nacional de Catalunya

Nous Horitzons nº 59 gener 1980 pp. 9-12

Montserrat assenyala que per al neoimperialisme impulsat per la Trilateral, les lluites de les nacionalitats són força perilloses per la seva crítica a les funcions actuals dels estats centrals, per la seva proposta de noves administracions participatives i no burocràtiques i per les dificultats que posen a l'ús alienador per part de la dreta del sentiment nacional.

Lectures. Tom Nairn "Los nuevos nacionalismos en Europa" B.1979

Nous Horitzons nº 59 gener 1980 pp.44

Diu que l'apartat final teòric li ha produït una gran decepció en donar una visió economicista i molt superficial, amb ressons trotskistes, del tema nacional.

Immigració i cultura catalana

Nous Horitzons nº 60 febrer 1980 pp.4-6

Basada en la ponència elaborada conjuntament amb Ainaud de Lasarte i Josep Mª Castellet per a la Fundació Bofill. L'autor manté que per normalització caldria entendre l'hegemonia de la cultura catalana dintre el territori històric de Catalunya i el restabliment d'una koiné cultural entre tots els PPCC. En la conquesta d'aquest objectiu, afegeix, sobrarien dos errors d'enfocament habituals: el biculturalisme (no hi ha una cultura catalana elaborada preferentment per la burgesia i una d'immigrada, sinó una catalan supervivent i durament reprimida, i una oficial, centralista que poc té a veure amb els trets culturals populars que aporten els immigrants) i el "salt endavant" (no s'ha de forçar el ritme, el procés és obert i llarg). Finalment, presenta el seu concepte d'integració: "assimilació de comunitats mitjançant una relació dialèctica perfectament aconseguible entre les classes populars", remarca el paper dels partits d'esquerra en la tasca de combatre els efectes de la visió centralista de Catalunya de la cultura oficial espanyola en la mentalitat dels immigrants i la necessitat de distingir entre els que es volen quedar i els que es volen anar, i proposa

VALLVERDÚ, F.; LÓPEZ DEL CASTILLO, Lluís ; MARTÍ I CASTELL, Joan ;
VIAPLANA, Joaquim

Resposta a "Els Marges"

Nous Horitzons nº 61 març 1980 pp. 9-12

Titllen el manifest de "polític" i "apocalíptic". Asseguren que la mateixa gran repercusió que ha tingut és una prova concloent que el to pessimista adoptat no respon a la realitat, i critiquen la seva visió de la immigració qualificant-la en alguns punts de xovinista.

50 anys de conflicte lingüístic a Catalunya 1930-80

Nous Horitzons nº 61 març 1980 pp.12-17

Vallverdú després de donar un breu repàs a la problemàtica des dels anys trenta, comenta que les actituds ideològiques contràries a la normalització teene a Catalunya una base social demogràficament reduïda però que troba un suport poderós en les forces centralistes de l'Estat espanyol. Conclou amb la seva tesi habitual: cal arribar a la catalanització pel camí del respecte mutu entre parlants-i l'estatut és un bon instrument-refusant una política lingüística més radical que posaria en perill la reconstrucció nacional de Catalunya en un camí de progrés.

SEMPERE, J.

Marsal, Mercadé, Hernández, Oltra "La nació com a problema" B. 1979

Nous Horitzons nº 61 març 1980 p.44

Retrets d'esquematisme i recomanació de cautela a l'hora de llegir-lo. Tanmateix no és crític. Recomana la bibliografia i el pròleg de Fontana.

GASCH, Emili i ROCA, Francesc

Lenin a casa. El pensament de Lenin a Catalunya

Nous Horitzons nº 62 abril 1980 pp.42-43

Remarca la importància de Lenin en la visió del fet nacional per part de les esquerres.

L'austromarxisme

Nous Horitzons nº 62 abril 1980 p. 44

L'article repassa la difusió de l'austromarxisme a Catalunya. Pel que fa a la reoria de la nació es dol de l'escàs ressó històric-sols certa influència an la USC i Comorera- i subratlla la importància actual que està tenint gràcies a les recents traduccions: DDAA "El marxismo y la cuestión nacional" (1976), H.B. Davis "Nacionalismo y socialismo" (1972) i O. Bauer "Sobre la qüestió nacional" (1979).

El paper dels treballadors i sindicats en les autonomies i d'vant el fet nacional

Nous Horitzons nº 67 novembre 1980 pp.9-113

Les autonomies són per CC00 l'element més dinamitzador del conjunt de la societat i l'aspecte més positiu de la situació política espanyola. Dins l'Estat de les autonomies s'edificarà la nova Espanya vertebrada contra els interessos de l'oligarquia. No hi ha contradicció entre l'actuació coordinada i general a nivell de tot l'estat. Cal negociar convenis en el marc de la nacionalitat o la regió.

Jaume Vicens Vives i el marxisme

Nous Horitzons nº 68 Desembre 1980 pp. 43-44

"Vicens havia après coses del marxisme i el marxisme català podia aprendre coses de Vicens". Volgué participar en la història del s. XX contribuint alhora al ressorgiment de la consciència burgesa i a la recreació de la treballadora.

Cultura de masses i cultura catalana

Nous Horitzons nº 69 gener 1981 pp. 4-6

Després de retratar la situació actual proposa una línia d'actuació que sintetitza en tres punts: catalanització dels mitjans de comunicació, descolonització cultural i la lluita per una cultura nacional (comunitària) i popular (democràtica i oberta).

Mirant endavant: La història i el futur

Nous Horitzons nº 75-6-7 Setembre-Novembre 1981 pp.40-52

Encara que assenyala que el futur cal fer-lo, afirma que és possible i necessari preveure'l fins a cert punt. Diferència la predicció històrica d'altres, remarcant que els historiadors no estan tan interessats en la previsió com en la confirmació, i el que tracten d'explicar-nos és l'estructura general i la textura que incloeu els mitjans per a respondre les preguntes de futur. Els historiadors estan preveient aonstantment encara que sigui només de forma retrospectiva. Poden analitzar tendències, poden establir models. No són profetes ni s'ha de veure la història com el desenvolupament del destí humà cap a un final feliç o infeliç, però poden descobrir que és el que pot fer un ésser humà, establir els marcs, distingir entre el que es pot preveure i el que no, assenyala el que és probable i el que no ho és. Seran més valorats si dediquen més temps a valorar i millorar la capacitat de dir alguna cosa sobre el futur.

Interrogants sobre l'"euroesquerra"

Nous Horitzons nº 78 gener-març 1982 pp.22-23

Les esquerres majoritàries obliden el potencial transformador de la qüestió nacional. Copien en la seva organització els estats, quan l'Europa dels estats només hauria d'interessar les forces conservadores i les esquerres haurien de potenciar alternatives de reconeixement de la diversitat.

La política cultural que mai no va existir

Nous Horitzons nº 79 abril-juny 1982 pp.5

La crítica que l'esquerra hauria de fer a Max Cahner resideix en el fet de no haver presentat una política cultural veritablement nacional. I no ho és perquè parteix d'un projecte nacional conservador (rebuig d'una Catalunya policèntrica, reproducció d'un model centralista i estatalista), que veu la cultura com un patrimoni a conservar, mentre la cultura catalana ha de basar-se en la realitat social plural. No hi ha cap política cultural integradora i això fa que el projecte cultural redefinidor no hagi estat assumit per una àmplia base social.

Autodeterminació

Nous Horitzons nº 79 abril-juny 1982 p. 21

Catalunya té dret de manera irrenunciable a l'autodeterminació. Però el que és discutible és voler jugar a les acaballes del s.XX amb el verbalisme d'algunes polèmiques del 1917. Avui en dia s'entén que l'autodeterminació es pot manifestar de diverses maneres: autonomia, federació, independència. El PSUC considera que ara l'autonomia és la fórmula que convé als interessos majoritaris del poble català com ha quedat clar al referèndum de 1979.

Enquesta: ciència i política, 1960-82

Nous Horitzons nº 80 Setembre-octubre 1982 pp.26-49

L'enquesta és adreçada a aquells que es dediquen professionalment a l'estudi de la producció científica i de la literatura política catalanes i a aquells que exerceixen com a crítics a les revistes científiques i polítiques catalanes. Consta de tres blocs: triar fins a un màxim de cinc llibres o articles de pensament científic-natural i de ciències de la societat; assenyalar fins a deu títols d'estudis empírics sobre la realitat catalana i triar cinc textos de literatura política. Es recullen 47 respostes. Conclusions: dificultats de tenir una visió de conjunt (tendència a un cert gremialisme); absència en general de visió de la totalitat de la producció de l'àrea cultural catalana i separació tallant excessiva entre teoria, empiria i política. Val a dir que els títols més citats són "Catalunya dins l'Espanya moderna", "Nosaltres els valencians" i "Els altres catalans"; i pel que fa a autors, Sacristán és el més citat, seguit de Lluch, Joaquim Semper i Vallverdú.

ARTAL, Francesc

Pierre Vilar, des de la fila zero

Nous Horitzons nº 79 abril-juny 1982 pp.85-86

Ressenya del llibre "Estat,nació,socialisme".El qualifica d'instrument imprescindible per l'estudi de la noció de Catalunya i d'Espanya

Catalunya al món

Nous Horitzons nº 80 setembre-octubre 1982 p. 53

El govern de la Generalitat està portant Catalunya a l'aïllament i a la provincianització. Catalunya ha de recuperar l'esperit obert de fa uns anys, el cosmopolitisme: tirar endavant iniciatives que interessin fora i està en relació amb allò que es fa arreu.

La història mobilitza

Nous Horitzons nº 80 setembre-octubre 1982 pp.65-66

Ressenya del llibre de Raphael Samuel "People's History and socialist theory". Vinyes reflexiona sobre el gremialisme dels historiadors, la tendència a l'ademicisme i a la creença de posseir el monopoli últim de la interpretació de la història, la despolitització que s'està observant del discurs històric-ben sovint en nom d'una ciència miserablement reduïda a erudició-i la recuperació en els darrers anys d'una historiografia en plena crisi i que ha servit d'arrel ideològica al pujolisme amb les seves categories romàntiques. Front aquesta història ca una que permeti comprendre els mecanismes del present, posant, com ja indicà Vicens Vives -per tant, la qüestió no és nova malgrat la darre-ra moda d'estudis "imaginatius" desvinculats de les necessitats globals de recerca-l'home comú en el lloc que li pertoca: el de protagonista de la història. L'anyenc més substànciós en aquesta línia l'ha protagonitzat la divulgació del marxisme anglosaxó (Williams, Rudé, Thompson

El centenari de Marx

Nous Horitzons nº 83 març-maig 1983 pp 64

"Avui quan sottosament ja no tothom és marxista com als anys seixanta i part dels setanta, quan és corrent tractar Marx com a gos mort i el centenari de la seva mort a penes ha servit, en general, de motiu per a fer conferències i articles acadèmics, avui potser és el millor moment perquè tots els que ens considerem part integrant i viva d'aquesta tradició del moviment emancipatori anomenada marxisme ens plantegem seriosament què vol dir el 1983 ser marxista i si paga la pena o no continuar usant aquest boirós apel·latiu"

Marx fa llengots (Marxisme i classes socials, avui)

Nous Horitzons nº 83 març-maig 1983 pp.6-12

"L'obra de Marx, cent anys més tard, ens apareix avui, com un procés obert, sense límits visibles, per a comprendre "tota la societat". Fa un ràpid repàs a la història del marxisme, destacant com sempre i a voltes no per bé, s'han produït fenòmens de revisió i s'ha parlat de crisi. D'altra banda també subratlla l'actitud de la burgesia: negar rodonament Marx (està superat), o intentar recuperar alguns aspectes convenientment "descomunitzats" ("tots tenim una gota de marxisme")

1956 i el partit nacional

Nous Horitzons nº 82 gener-febrer 1983 pp. 44-50

Inclou una introducció de Colomer i la salutació al congrés del PSUC a París el 1956, de Fernando Claudín, representant del PCE. Segons aquest, cal fer una profunda autocrítica del període de postguerra, incloent també, la posició davant la qüestió nacional: el PSUC no va presentar amb el vigor suficient el seu caràcter nacional català, sens dubte, puntualitza, per la polèmica amb Comorera i amb força responsabilitat del PCE. Colomer remarca justament com Claudín no emprà les tesis de Stalin sobre la qüestió nacional (explicable pel moment històric: inici de la desestalinització) ni la idea de "classe obrera única". La posició de Claudín es podria resumir així: no al nacionalisme, que és sempre antiespanyol i força petitburgès; sí al partit nacional, a la lluita per les llibertats nacionals. No aclareix les propostes institucionals, però encara que ~~assista~~ no descarta la federació, ja insinua l'autonomia.

Darwin a debat

Nous Horitzons nº 81 novembre-deseembre 1982

Reflexions sobre les relacions entre el "marxisme" i el "pensament científic" (sociobiologia, "realisme" filosòfic...). Conclou que cap marxista no ha de cercar en la biologia un model per arribar a formular objectius socio-polítics. La "ciència" que resulta més rellevant des del punt de vista marxista pel que fa a aquests temes és la "ciència de la història".

Karl Marx i la lluita de classes a l'antiguitat clàssica

Nous Horitzons nº 84 juny-juliol 1983 pp. 28-33

Defensa amb Fontana una definició del materialisme històric que no parteixi d'un propòsit de transformar la visió del món, sinó de transformar el món mateix. Per això li sembla més ric i més "marxista" analitzar l'antiguitat en funció de la lluita de classes i no a través de l'evolució dels modes de producció. Front aquesta concepció se situen, afegeix, les tesis hereves del marxisme de la II Internacional, ben allunyades de la visió del passat que tenia Marx, pel seu abandó del projecte revolucionari, i que han convertit el materialisme històric en una cosa fossilitzada, recoberta d'una forma especial d'academicisme. Finalment s'atura en tres enfocaments que es remunten a Marx per negar-lo o limitar-lo: l'institucional (presentar la societat antiga en un espectre d'estatus i ordes), el jurídic (classificar les classes en funció de diferències jurídiques) i el mecànic academicista (el dogmatisme, especialment present als països de l'est).

Marx i la història raonada

Nous Horitzons nº 84 juny-juliol 1983 pp. 34-9

Amb el materialisme històric, la història deixava de ser un caos de notícies ordenades cronològicament, i esdevenia una ciència, establint com ja ha assenyalat Fontana, la unitat entre la història com a anàlisi del passat, l'economia com a crítica del present i la política com a proposta per al futur. Després d'aquesta afirmació fa una síntesi història de la historiografia marxista, remarcant les aportacions teòriques de Lukács, Korsch i sobretot, Gramsci, i la presència de polèmiques i debats enriquidors. Pel que fa al període més recent, subratlla l'estudi dels moviments socials i la incursió en el món de la dita "història cultural", després d'una certa reticència, i de les "mentalitats". Cita Vovelle, Garin, Williams, Thompson, Bakhtin. Acaba citant Vilar: la història marxista és una història integradora i en construcció.

L'economia política marxista avui

Nous Horitzons nº 84 juny-juliol 1983 pp.46-49

Breu repàs a la situació actual, assenyalant l'existència de diversos grups: sraffians, althusserians, fonamentalistes, tercermundistes.. i proposant la necessitat d'esclarir els punts següents: el procés tècnic del treball, el sistema monetari i financer, el paper del sector públic i els nous sistemes de dominació imperialista.

Antropòlegs i marxistes

Nous Horitzons nº 84 juny-juliol 1983 pp.50-52

Examen de les relacions entre marxisme i antropologia, que amb Àngel Palerm qualifiquen de dialèctiques. La crisi ha vingut per la desviació acadèmica.

Editorial. "Catalanomarxisme"

Nous Horitzons nº 85 agost-setembre 1983 p. 2

A Catalunya va arribar un Marx temiblement positivista en uns moments en què el positivisme autoòton era globalment eliminat en el marc general de la desfeta modernista. Destrossada aquesta intel·lectualitat, Marx va tenir un ús "coral" i se l'interpretà com un punt de referència d'un moviment moral que plantava cara al model ètico-nacional de la burgesia. Així, s'ha confegit un discurs propi que ha resultat ser la tradició de referència inqüestionable del modern socialisme marxista, una tradició sustentivada en tres parts: un discurs ètico-social que ha impregnat bona part de la societat catalana; una profunda preocupació política, no per la "qüestió nacional" sinó per la "qüestió de l'estat" és a dir, no per la resolució del fet nacional català sinó pel contingut d'iberisme comunista, el model d'estat espanyol; i la recerca d'un model organitzatiu que procurés i donés vida nacional als projectes històrics del socialisme internacional.

MIRALLES, Carles

Marx, lectura d'un hel.lenista

Nous Horitzons nº 85 agost-setembre 1983 pp.20-21

"És absurd no fer fructificar el pensament de Marx en la terra fèrtil de les canviants metodològiques, en l'àmbit de les ciències humanes".

Vuitanta-set temes d'un vocabulari del marxisme català

Nous Horitzons nº 85 agost-setembre 1983 pp.48-61

Elaborat amb la col.laboració de Gasch, Vinyes i Artal, sobre la base de textos marxistes catalans. A destacar l'absència de mots com autodeterminació o federació. Per història empren un fragment de Vincens Vives, per internacionalisme un de Vilar, per mercat nacional un de Fontana, per migració un de López Raimundo, per nació un de Comorera de 1940 (tesis de Lenin) i per PPCC un de Gustau Muñoz (àrea nacionalitària).

Contribucions (del marxisme) a la ciència, contribucions (de la ciència
al marxisme

Nous Horitzons nº 86 Octubre-desembre 1983 pp. 6-14

Breu panorama dels principals corrents del marxisme pel que fa a la seva concepció de la naturalesa i la ciència. Roca conclou que el marxisme ha de continuar enriquant-se de l'anàlisi de resultats del coneixement científic, mentre la ciència i la tecnologia necessiten per la seva banda, molt del materialisme.

La radicalitat filosòfica de Marx

Nous Horitzons nº 86 octubre-desembre 1983 pp. 14-17

L'autora afirma que a un segle de distància podem llegir Marx deixant de banda les agressivitats arrelades en la lluita ideològica, la qual cosa no significa una lectura neutral. També afegeix que cal diferenciar Marx del "marxisme" i revisar gran part dels esquemes i tòpics que li han estat atribuïts trivialment sense caure per això, en una pura filologia del seu pensament.

Revistes marxistes: camps, progressos, gruix

Nous Horitzons nº 86 octubre-desembre 1983 pp.28-34

Exhaustiu repàs. Conclouen que cent anys després de Marx, la vitalitat teòrica del marxisme sembla ben gran, encara que calgui fer algunes puntualitzacions: la penetració de l'academicisme o del liberalisme autoritari burgès en certs sectors; l'atac, tergiversació i manipulació que està patint el marxisme per part de la gran indústria de la cultura i la necessitat de respondre a la pregunta de si la fi del llarg auge (1945-1973) és també la fi del "model de 1945".

La normalització lingüística (Intervenció al parlament de Catalunya)

Nous Horitzons nº 88 març-abril 1984 pp.18-9

"No s'ha produït cap ruptura per motius de llengua, i això s'ha degut, en primer terme, a la maduresa del nostre poble".

VINEES, Ricard

Bohemis, marxistes, bolxevics

Nous Horitzons nº 91 setembre 1984 pp.6-11

Sobre l'existència d'una lectura catalana de Marx, és a dir allò que "Nous Horitzons" va qualificar en un passat editorial de "catalanomarxisme".

Enquesta: ciència i política, 1960-82

Just abans de l'estiu, **NOUS HORIZONS** es proposà tirar endavant una enquesta sobre la producció científica i la literatura política de l'àrea cultural catalana. Mai, entre nosaltres, no s'havia plantejat una iniciativa cultural d'aquest tipus. El problema immediat fou la definició precisa dels objectius i els límits de la proposta. Una carta i tres qüestions en foren el primer resultat:

Barcelona, 14 de juny del 1982

Distingit senyor:

NOUS HORIZONS es proposa dur a terme una petita enquesta sobre la producció científica i la literatura política catalanes. Els objectius, les motivacions d'aquesta iniciativa cultural són diverses: atreure l'atenció dels lectors (reals o potencials) sobre uns textos —els millors— que han servit —i, probablement, continuaran servint en el futur— per conèixer-nos (i per conèixer el món), suscitar un debat sobre la producció cultural catalana, divulgar el pensament o, si es vol, l'opinió del conjunt (i de les individualitats) dels enquestats, etcètera.

Perquè les respostes tinguin un mínim de coherència cal delimitar clarament l'objecte:

Es tracta de seleccionar un cert nombre de textos concrets que hagin estat publicats per primera vegada en el període de 1960-juny 1982, període que és, alhora, el de l'existència de **NOUS HORIZONS**. S'exclouen, doncs, les reedicions estrictes d'obres amb data anterior, fins i tot si són incloses en Obres Completes.

Textos, és a dir llibres (definició de R. Escarpit per a la UNESCO) i articles, assenyalant, sempre que sigui possible, l'autor (individual o col·lectiu) o, en el seu cas, l'editor.

Els autors (o editors): autors de l'àrea cultural catalana, utilitzant qualsevol llengua i, òbviament, amb independència del lloc de publicació de les seves obres. S'hi poden incloure, també, autors forans que hagin realitzat la seva obra (o part de la seva obra) aquí.

L'enquesta és adreçada als qui es dediquen professionalment a l'estudi de la producció científica i de la literatura política catalanes i als qui exerceixen com a crítics (o ressenyadors) a les revistes científiques i polítiques catalanes.

L'enquesta —tal com s'indica en el full adjunt— consta de tres blocs temàtics.

1. Triar fins a un màxim de cinc títols de llibres o articles teòrics (els tres establerts a l'enquesta literària de "Serra d'Or" queden "curts"). Aquí s'inclou tant la teoria i el pensament científico-natural (de la física a la biologia) com les teories de les ciències de la societat: teoria política, teoria econòmica, teoria de la història, del dret, de la geografia, lingüística, ciència regional i urbana. Aquí s'inclou, ben entès, la filosofia i la teoria del mètode científic.

2. Assenyalar fins a deu títols de textos d'estudis sobre el present (o el passat) de la realitat catalana (o de qualsevol altra) basats, fonamentalment, en l'anàlisi empírica.

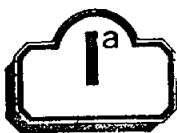
3. Triar uns cinc textos de la literatura política, inclosos l'assaig polític i les memòries polítiques.

Ens cal fixar un termini no gaire llarg —fins al 15 de juliol— perquè ens faci arribar la seva resposta per tal de publicar els resultats de l'enquesta al número de setembre de **NOUS HORIZONS**. Evidentment, si el full adjunt ens torna acompanyat d'uns comentaris aclaridors o valoratius, el balanç global de l'enquesta pot ésser d'interès més alt. No caldria, doncs, renunciar-hi.

Espero, amb veritable interès, la seva resposta.

Ben cordialment

Ramon Espasa
director de Nous Horitzons

Llibres o articles de pensament científico-natural i de ciències de la societat

Estudis empírics sobre la realitat catalana

Textos de literatura política

La segona dificultat sorgiria tot seguit: calia aconseguir una llista àmplia, però ben feta, de les persones a les quals era adreçada l'enquesta. Aquesta llista fou aconseguida sense grans dificultats a partir d'un criteri: calia adreçar-se a les revistes científiques i polítiques del país, a les editorials amb més pes i, és clar, a les universitats, fundacions, societats científiques i institucions diverses amb una projecció exterior social, fora de dubte. Donar pes a les revistes és pensar que ciència i política tenen en elles un vehicle de comunicació amb grups diversos de lectors que, a la vegada, poden exercir i exerceixen una influència sobre la producció.

Les respostes —amb el juliol càlid i l'agost plujós pel mig, des d'Antony (París) fins a Alacant— han estat, finalment, nombroses. I, òbviament, hi ha hagut un cert nombre de no-respostes (o de respostes que no han arribat a mans de **Nous Horitzons**). Comptat i debatut, a desgrat de les absències (per exemple: en una carta, datada a Montserrat, J. Massot i Muntaner s'excusa per manca de temps), un bon nombre de revistes i institucions científiques han contestat l'enquesta de **Nous Horitzons**. Sense triomfalismes, el fet no és corrent. Es pot afirmar, a priori, que els resultats han de moure les plàcides aigües de la nostra producció científica i resituar les línies de força de la literatura política catalana.

Les respostes, una per una

La transcripció de les 47 respostes rebudes que presentem tot seguit va precedida del nom de l'autor de la resposta i d'una molt breu referència als lligams de l'autor amb alguna (o més d'una) revista científica o política i/o amb algun centre de producció cultural. No assenyalarem, doncs, ni la titularitat acadèmica dels enquestats ni la seva representativitat política: si han contestat el qüestionari dos (ex) senadors del PSOE, el portaveu d'un grup polític al Parlament de Catalunya o l'ex-secretari general del Partit Comunista del País Valencià, ho han fet en tant que professionals de la cultura o, si voleu, en tant que lectors amb vocació crítica.

Ha estat necessari, per tal de transcriure les respostes rebudes, establir uns criteris en un doble sentit: aconseguir una certa economia d'espai (exemple: la veu "editorial" i similars han estat pràcticament eliminades) i, alhora, ésser estrictament respectuosos per la forma literària dels textos que han arribat a les nostres mans. Això significa que únicament hem tingut cura d'una certa —i no absoluta— unificació tipogràfica i que, ben entès, hem conservat, situant-los entre parèntesis, quan no hi eren, els comentaris —sovint importants i deliciosament domèstics— que els autors han escrit al vol, als marges del full de l'enquesta. Així: 1) s'inclouen títols que cauen fora de l'univers delimitat a l'enquesta: a) textos anteriors al 1960 (de Jaume Vicens Vives, per exemple); b) textos d'autors no lligats a l'àrea cultural catalana (Witold Kula, Gunnar Myrdal, Faustino Cordón, etcètera); c) textos estrictament literaris (**La plaça del Diamant**, **La verdad sobre el caso Savolta...**); d) textos inèdits o en curs de publicació (de Ramon Garrabou, Pere Hereu, Manuel Sacristán); e) referències al conjunt de la producció d'un congrés, a la col·lecció sencera d'una revista (exemples: congrés de metges i biòlegs de llengua catalana, **CAU**, **L'Avenç**), i f) traduccions (Ulisses, Enciclopèdia de la recerca i la descoberta); 2) reproduïm les notes, advertiments, comentaris dels enquestats en la forma literària en què ens ho han fet arribar (vegeu els afegits de Núria Sales, el sincretisme de Joan Miró, la carta d'Enric Lluch, les facècies de J. Ros Hombravella).

Així, pel que fa al contingut textual de les respostes, val a dir que, sovint, els enquestats, amb molt bon sentit, han transgredit les normes de l'enquesta en diverses direccions: u) no contestar alguna de les tres qüestions (en especial, la tercera, però, també, la primera: som un país "pràctic"?); dos) donar més títols dels 5-10 fixats com a límit (la qual cosa posaria dificultats a un eventual recompte de vots); tres) citar autors i no textos (id), i quatre) decidir pel propi compte excloure un determinat tipus de text (bibliografies, diccionaris) o citar-los en notes adjuntes (és el cas de la resposta de Ricard Vinyes).

Joan ALEMANY

Del consell de redacció de CEUMT. La revista municipal. Professor de Política Econòmica.

1

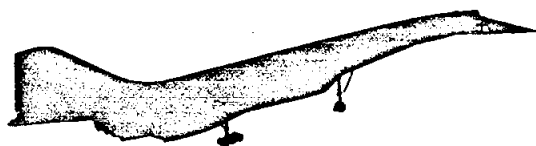
Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna* (4 vol). Ed. 62. B. □ Josep M. Bricall. *Política econòmica de la Generalitat* (2 vol). Ed. 62. B. □ DD.AA. *Geografia de Catalunya*. Aedos. B. □ DD.AA. *Itineu. Diccionari de les ciències de la societat als Països catalans*. Ed. 62. B. □ Francesc Roca. *Política econòmica i territori a Catalunya. 1901-1939*. Ketres. B. □

2

DD.AA. *L'economia de Catalunya, avui*. Banc de Bilbao □ Generalitat de Catalunya. *La sanitat a Catalunya*. □ DD.AA. «La gran Barcelona». CAU, 10. □ DD.AA. *Catalunya: home i territori*. Fundació Bofill. B. □ DD.AA. *Manual de formació municipal*. CEUMT. B. □ Félix Fanés. *La vaga de tramvies de 1951*. Laia. B. □ Robert Ferras. *Barcelone*. Anthropos. París. □ León Beneibas. *Economia agrària a Catalunya*. Ketres. B. □ Gilaberte, Zamora Torres. *La lotte operaie alla Seat. Barcelona, 1952-1975*. Einaudi. Torí. □

3

Josep Benet. *Catalunya sota el règim franquista*. Edicions catalanes de París. □ DD.AA. *Les terceres vies a Europa*. Nova Terra. B. □ Boix, Borja, Tarragó. *Per una política municipal democràtica*. Avance. B. □ DD.AA. «Alfons Comín (1933-1980)». *Taula de canvi*, extra n. 3. □ DD.AA. «Lectures de l'estatut d'autonomia de Catalunya». *Taula de canvi*, extra n. 2. □

Rafael ARACIL

Secretari d'Estudis d'història agrària, del consell de redacció de L'Avenç. Professor d'Història Contemporània.

2

Joan Fuster. *Literatura catalana contemporània*. Ed. Nacional. Madrid, 1975. □ Ramón Margalef. *Perspectivas de la teoría ecológica*. Blume. B, 1978. □ M. Àngela Cerdà. *Els pre-rafaelistes a Catalunya*. Curial. B, 1981. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Ed. 62. B, 1964. □ Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. Ed. 62. B, 1962. □ DD.AA. *Bibliografia dels moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes*. Lavinia. B, 1971. □ V. Martínez Santos. *Cara y cruz de la soderia valenciana*. IAM. València, 1981. □ Joan Reglà. *Estudios sobre los moriscos*. Ariel. Esplugues de LI, 1974 (1ª edic. 1964). □ Joan Camps. *La guerra dels matiners i el catalanisme polític (1846-49)*. Curial. B, 1978. □ Josep Termes. *Anarquismo y sindicalismo en*

España. La I Internacional (1864-81). Ariel. B, 1972. □ Emili Giralt. "Problemas históricos de la industrialización valenciana". *Estudios Geográficos*, n. 112-113, 1968. □ James Casey. *El regne de València al segle XVII*. Curial. B, 1981 (edic. anglesa del 1979). □ J. Martínez Alier. *La estabilidad del latifundio*. Ruedo Ibérico. París, 1968. □

3.

Josep Benet. *Catalunya sota el règim franquista* (2 vol.). Edicions Catalanes de París. París, 1973. □

Lluís ARGEMÍ

Del consell de redacció de Cuadernos de Economía. CSIC, Barcelona. Professor de Teoria Econòmica

1

J. Martínez Alier. *La estabilidad del latifundismo*. Ruedo Ibérico. □ Josep Fontana. *Història. Crítica*, 1982. □ Alfons Barceló. *Reproducción económica y modos de producción*. Serbal. □ Manuel Sacristán. "Tres lliçons sobre la universitat i la divisió del treball". *Nous Horitzons*, extra n. 1. □ Andreu Mas Colléll. Sèrie d'articles sobre l'existència d'equilibri general, sense ordenació de preferències ni divisibilitat, al *Journal of Mathematical economics* i al *Journal of economic theory*. Crec que es poden considerar una obra única i que no cal donar totes les referències. □

2

Ernest Lluch. *El pensament econòmic a Catalunya*. Ed. 62. □ Josep M. Bricall. *Política econòmica de la Generalitat*. Ed. 62. □ J. Ros Hombravella. *Política econòmica espanyola. 1959-1973*. Blume. □ Artal. Gasch, Massana i Roca. *El pensament econòmic català durant la República i la guerra*. Ed. 62. □ Antoni Puges. *Dinàmica de l'especialització a Catalunya*. Mas Sardà. □ Fabià Estapé. "Algunos comentarios.. sobre el 'ensayo' de Cantillon" a *Ensayos sobre historia del pensamiento económico*. Ariel. □ Crec que els altres quatre llibres haurien d'ésser d'àrees en les quals desconec la producció (Oró, Margalef, medicina, etcètera).

3

Tomàs i Teresa Pàmies. *Testament a Praga*. Destino (hi entra?). □ Francisco Candel. *Els altres catalans*. Ed. 62 (idem). □ Roger Arnau (Josep Benet). *Marxisme català i qüestió nacional*. Ed. Catalanes de París (idem). □ Jordi Solé Tura. *Catalanisme i revolució burgesa* (molt criticable i passat, però recordo que tingué una certa importància, més política que històrica). □ A. Cañellas, J. Pallach, J. Pujol, J. Reventós, J. Solé Barberà i R. Trias Fargas. *Les terceres vies a Europa*. Nova Terra (és ja vell però important). □

Francesc ARTAL

Professor d'Economia Política. Universitat Catalana d'Estiu (Prada).

Advertiment previ: És impossible de saber quins són els textos "millors". Tots els estudis —els bons i els dolents— tenen sempre algun interès científic. D'altra banda cal tenir en compte, a l'hora de jutjar la tria feta, les raons derivades de la pròpia deformació professional. A casa nostra hi ha estudiosos que han fet treballs ben importants en el camp de les ciències de la natura; treballs que són, també, decisius de cara a la construcció d'una societat socialista (en termes realistes i no utòpico-religiosos). En conseqüència, la tria que proposo és subjectiva, partidista, en el sentit de voler atreure la curiositat dels lectors envers uns títols —que no són pas, afortunadament, els únics— que poden servir per a conèixer-nos millor i/o conèixer el món. Voldria advertir, finalment, que el millor antídoto contra el desencís (o contra les inflacions i deflacions gratuïtes) és l'estudi, la informació sobre la realitat, el conreu lliure de la intel·ligència i el desenvolupament de l'esperit crític.

1

Alfons Barceló. **Reproducción económica y modos de producción**. Ediciones del Serbal. B, 1981. □ Josep M. Bricall. **Introducció a l'economia**. Ariel. 1977. □ Fabián Estapé. **Ensayos sobre historia del pensamiento económico**. Ariel. 1971. □ Josep Ferrater Mora. **Diccionario de filosofía**. 1ª edic., 1941; Sudamericana. Buenos Aires, 5ª edic. ampliada. 1965. □ Pierre Vilar. **Crecimiento y desarrollo**. Ariel. 1964. □

2

José Arias Velasco. **La Hacienda de la Generalidad. 1931-1938**. Ariel, 1977. □ Josep Maria Bricall. **Política económica de la Generalitat (1936-1939)**. 2 vol. Ed. 62. B, 1970 i 1979. □ Josep Fontana. **La quiebra de la monarquía absoluta. 1814-1820. (La crisis del Antiguo Régimen en España)**. Ariel. 1971. □ Miquel Izard. **Manufactureros, industriales y revolucionarios**. Crítica. B, 1979. □ Ernest Lluch. **El pensamiento económico a Catalunya. Els orígens ideològics del proteccionisme i la presa de consciència de la burgesia catalana**. Ed. 62. B, 1973. □ Jordi Maluquer de Motes. **El socialismo en España. 1833-1868**. Crítica. B, 1977. □ Jordi Nadal. **El fracaso de la revolución industrial en España, 1814-1913**. Ariel. 1975. □ J. Ros Hombravella i A. Montserrat. **L'aptitud financera a Catalunya. La balança catalana de pagaments**. Ed. 62. B, 1967. □ J. Ros Hombravella, J. Clavera, J.M. Estaban, M.A. Monés, A. Montserrat. **Capitalismo español: de la autarquía a la estabilización (1939-1959)**. 2 vol. Edicusa. Madrid, 1973. □ Joan Sardà Dexeus. **La crisi monetària internacional**. Ariel, 1968. □ Joaquim Vergés. **La Seguridad Social española y sus cuentas**. Ariel. 1976. □

3

Joan Fuster. **Nosaltres els valencians**. Ed. 62. B, 1962. □ Tomàs i Teresa Pàmies. **Testament a Praga**. Desti-

no. B, 1971. □ Josep Renau. **La batalla per una nova cultura**. Eliseu Climent. València, 1978. □ Montserrat Roig. **Rafael Vidiella, l'aventura de la Revolució**. Laia. B, 1976. □ Josep Termes. **"Interpretación del nacionalismo catalán" a Federalismo, anarcosindicalismo y catalanismo**. Anagrama, B, 1976. pp. 121-173. (1ª edic.; Fundació Jaume Bofill. B, 1974). □ Pere Verdaguer. **Defensa del Rosselló català**. Curial. B, 1974. □

Maria Rosa BORRÀS

De la Societat Catalana de Filosofia. Professora de Filosofia.

1

Manuel Sacristán. **Sobre el lloc de la filosofia als estudis superiors**. 1968. □ Manuel Sacristán. **"El trabajo científico de Marx y su noción de ciencia"**. 1980. □ Juan Ramón Capella. **"Sobre la burocratización del mundo"**. 1980. □ Josep Fontana. **La quiebra de la monarquía absoluta**. □ Carlos Ulises Moulines. **"¿Qué hacer en filosofía de la ciencia? Una alternativa en catorce puntos"**. *Crítica, revista hispanoamericana de filosofía*. Mèxic, 1979. □

2

A. Montserrat i J. Ros Hombravella. **L'aptitud financera de Catalunya**. □ E. Gasch. **"Difusió del Manifest Comunista a Catalunya i Espanya. 1872-1939. Recerques, n. 5"**. □ Giralt, Balcells i Termes. **Els moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes. Cronologia 1800-1939**. 1967. □ Eusebi Casanelles, ed. **A l'avantguarda de l'educació. Experiències pedagògiques 1900-1938**. 1972. □ J. García Durán i P. Puig. **La calidad de la vida en España**. □ J. Grifoll. **Aspectes econòmics de l'educació**. 1969. □ Ramon Garrabou. **Tesi doctoral**. □ Francesc Vallverdú. **Dues llengües: dues funcions**. □ Ictineu. **Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans**. 1979. □ Margalef i altres. **Natura, ús o abús. Llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans**. 1974. □

3

Manuel Sacristán. **"Tres notes sobre l'aliança impia"**. □ Vicente Navarro. **"¿Se está desplazando el pueblo norteamericano hacia la derecha?"**. 1981. □ Josep Ferrer. **Per l'alliberament nacional i de classe**. 1978. □ Rafael Ribó. **Debat ideològic i democràcia interna**. 1979. □ Manuel Sacristán. **"La militancia de cristianos en el partido comunista"** (article mecanografiat). □

Notes: a) Considero incorrecte demanar el nom dels enquestats. Sembla un examen. b) Sacristán, Margalef i Fontana són intel·lectuals amb una força de pensament excepcional a la producció científica del nostre país.

Joan BOTELLA

Professor de Dret Polític

1.

J.R. Capella. *El Derecho como lenguaje*. □ Salvador Pániker. *Los signos y las cosas*. □ X. Rubert de Ventós. *Teoría de la sensibilidad*. □ Manuel Sacristán. "El trabajo científico de Marx y su noción de la ciencia". *Mientras tanto*, n. 2, 1980, pàgs. 61-96. □

2.

Josep M. Bricall. *Política econòmica de la Generalitat. 1936-1939*. □ Francisco Candel. *Els altres catalans*. □ Equip de Sociologia Electoral. *Resultats de les eleccions legislatives del 15 de juny del 1977 a Catalunya*. □ Ictineu. *Diccionari de les ciències de la societat als països catalans*. □ J.A. González Casanova. *Federalisme i autonomia a Catalunya. 1868-1938*. □ Ernesto Mendoza. *La verdad sobre el caso Savolta*. □ Isidre Molas. *Lliga Catalana*. □ Jordi Nadal. *La población española*. □ A. Sala i E. Durán. *Crítica de la Izquierda autoritaria en Cataluña. 1967-1974*. □ Jordi Solé Tura. *Catalanisme i revolució burgesa*. □ Josep Termes. *Anarquismo y sindicalismo en España. La I Internacional*. □ J. Vicens Vives. *Coyuntura económica y reformismo burgués*. □ Carles Viver. *El personal político de Franco. 1936-1945*. □

3.

DD.AA. *Reflexions davant el neocapitalisme*. □ DD.AA. "Una nació sense Estat, un poble sense llengua?". *Els Marges*, n. 15, 1979, pàgs. 3-13. □ Francesc Cambó. *Memòries*. □ Alfons C. Comín. *Cristianos en el partido, comunistas en la Iglesia*. □ Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. □

Respondre el qüestionari de *Nous Horitzons* és pitjor que entrar en un vesper: no puc llençar-lo a la paperera (ja que en sóc membre del consell de redacció), l'enquesta no és anònima, no ho llegeixo tot, em guanyo la vida a la universitat, etcètera. Dos o tres intents preliminars d'haver tingut (en comunitats menys il·letrales) una vintena de títols que, independentment de valoracions, crec que tenen, o que han tingut, o que haurien d'haver tingut (en comunitats menys il·letrades), una influència d'alguna importància.

Com es pot veure, la meua ignorància és igual de greu, però més àmplia, en el món de les ciències naturals: Engels em perdoni. Espero, en qualsevol cas, que d'altres subjectivitats equilibrin i completin la meua. Amb aquesta esperança, m'he sentit justificat per donar un pes important al meu gremi.

Mirant-ho a posteriori, crec que les obres mencionades no necessiten justificacions. Pot, potser, cridar l'atenció la presència d'un títol que consisteix en una llarga sèrie de llistes d'ordinador amb resultats electorals. Jo trobo molt significatiu que un grup d'universitaris, abonats per una fundació privada, hagi estat l'única institució capaç de publicar els resultats electorals del nostre país des del 1977, quelcom que els nostres (?) governants (de Madrid o d'aquí) no han estat encara capaçs de fer. I després diran que són liberals i eficients.

Gabriel CARDONA

Professor d'Història

2

"La reforma militar de Azaña". *Historia 16*, maig 1977, pàgs. 35-49. □ "La aparición de la brigada stajanovista". *Historia 16*, març 1981, pàgs. 34-41. □ "Militares y república: entre la lealtad y la conspiración". *Historia 16*, abril 1981, pàgs. 78-84. □ "La reforma militar que nunca existió". *Historia 16*, juliol 1981, pàgs. 31-38. □ "La sublevación de Sanjurjo". *Historia 16*, agost 1982, pàgs. 60-67 i 43-47. □ "Els mossos d'esquadra durant els anys del franquisme." A *Els mossos d'esquadra*. L'Avenç. B, 1981. □

Carles CARRERAS

Secretari del consell de redacció de *Revista catalana de geografia*. Professor de geografia.

1

Ramon Margalef. *Ecologia*. Omega. B, 1974. □ Manuel Castells. *La Question Urbaine*. Maspéro. Paris, 1972. □ C. Massana i F. Roca. "Estratègies urbanes i realitat urbana a la regió de Barcelona", a *Economia crítica. Una perspectiva catalana*. Ed. 62. B, 1973. □ (L'ordre no té cap significació i no puc posar més títols per desconeixement.)

2

R. Grau i M. López. "Empresari i capitalista a la manufactura catalana del segle XVIII. Introducció a l'estudi de les fàbriques d'Indiànes". *Recerques*, n. 4, 1974; pp. 19-57. □ Miquel Izard. *El segle XIX. Burgesos i proletaris*. Dopesa. B, 1970. □ Mario del Treppo. *Els mercaders catalans i l'expansió de la corona catalano-aragonesa el segle XV*. Universitat de Nàpols, 1972. □ Fabián Estapé. *La vida y la obra de Ildefonso Cerdá*. I.E.F. B, 1971. □ DD.AA. *Natura ús o abús*. I.C.H.N. B, 1976. □ Anna M. Cabré. "Reflexions sobre l'evolució de la població a Catalunya fins a l'any 2000" a *Catalunya cap a l'any 2000*. Blume. B, 1979; pp. 9-36. □ Enric Lluch. "El territorio mundial entre la integració

y el fraccionamiento" a *Geografía de la Sociedad Humana*. Planeta. B, 1981; vol. II, pp.557-591. □ Francesc Cabana. *Història del Banc de Barcelona (1844-1920)*. Ed. 62. B, 1978. □ Francesc Roca. *Política econòmica i territori a Catalunya. 1901-1939*. Ketres. B, 1978. □ Roger Aliet. *L'òpera*. Dopesa. 1979. □

3

DD.AA. *Ictineu. Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans (ss. XVIII a XX)*. Ed. 62. B, 1979. □ Faustino Cordón. "La estrategia para la ordenación de la Biosfera al servicio del hombre". *Zona abierta*, n. 21 1979; pp. 9-18. □ Paco Fernández Buey. *Ensayos sobre Gramsci*. Materiales. B, 1978. □ Manuel Sacristán Lu-zón. "La tarea de Engels en el Anti-Dühring" a *Anti-Dühring*. Grijalbo. México, 1964; pp. VII a XXVIII. □

Nota: Aquesta és la resposta que unes poques hores, molt poques, de reflexió em permeten donar; possible-ment no hi sobra res, és ben segur, però, que hi man-quen moltes coses, especialment de les ciències físi-ques, naturals i exactes, fins i tot de filosofia.

Muriel CASALS

De la Fundació Bosc i Cardellac (Sabadell). Professora d'Economia Política.

Josep Fontana. *La història*. G.T. Salvat. □ Josep M. Bricall. *Introducció a l'economia*. Ariel. □ Pierre Vilar. *Crecimiento y desarrollo*. Ariel. □ Manuel Sacristán. *Sobre el lloc de la filosofia en els estudis superiors*. Nova Terra. □

2

Jacint Ros i Antoni Montserrat. *L'aptitud financera de Catalunya*. Ed. 62. □ Jordi Nadal. *El fracaso de la Industrialización en España*. Ariel. □ Oriol Bohigas. *Les escoles tècniques superiors i l'estructura professional*. Nova Terra. □ Jaume Vicens Vives. *Coyuntura econó-mica y reformismo burgués*. Ariel. □ Joan Sardà. *El Banco de España. Historia*. Banco de España. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Ed. 62. □ Jordi Solé Tura. *Catalanisme i revolució burgesa*. Ed. 62. □ J. Martínez Aliet. *La estabilidad del latifundio*. Ruedo Ibérico. □ Alicia Arrufat. *Les causes de l'expor-tació catalana*. Banca Catalana. □

3

Maria Aurèlia Capmany. *Pedra de Toc*. Nova Terra. □ Fernando Claudín. *El llibre blau*. □ Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. Ed. 62. □ Isidre Molas. *La ciutat llunyana*. Ed. 62. □

Oriol CASASSAS

President de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Ca-talunya i Balears

1

Josep Ferrater Mora. *La filosofia en el món d'avui*. Ed. 62. B, 1965. □ Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. Ed. 62. B, 1962. □ Francesc Candel. *Els altres cata-lans*. Ed. 62. B, 1964. □ Pere Verdaguer. *Defensa del Rosselló català*. Curial. B, 1974. □ Societat Catalana de Biologia. Col.loqui VI. *Cap on va la biologia moderna*. B, 1971. □

2

Ferran Soldevila i col.laboradors. *Història dels cata-lans*. Ariel. B, 1961. □ *Treballs de la Societat Catalana de Biologia*. Vol. XVIII. B, 1963. □ Societat Catalana de Pediatria. *La pediatria en el suburbi*. B, 1967. □ Jo-sep Alsina i Bofill. *El metge davant l'hipertens*. B, 1967. □ Josep M. Ollé. *El moviment obrer a Catalunya. 1840-1843*. Nova Terra. B, 1973. □ Generalitat de Cata-lunya. Departament d'Ensenyament. *Vocabulari de fusteria*. B, 1982. □ Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears. *Vocabulari Mèdic*. B, 1974. □ Argentè, Castellanos, Jorba, Molas, Morgades, Nadal, Sullà. "Una nació sense Estat, un poble sense llengua?" *Els Marges*, n. 15, 1979. □ V. Pitarch, J. Palomero i V. Pascual. *Penyagolosa 1. Llengua i cultura del País Va-lencià*. Eliseu Climent. València, 1981. □ Institut d'Es-tudis Històrics. Departament de Filologia Catalana. In memoriam Carles Riba. 1959-1969. Ariel. B, 1973. □

3

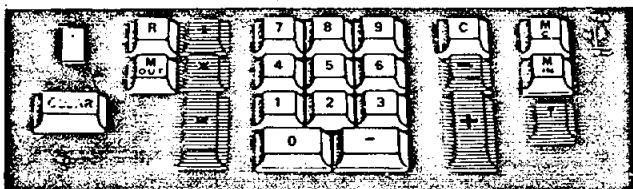
El català, llengua d'expressió científica. Manifest acor-dat a Prada, VIII-1973. (Butlletí interior d'Omnium Cultural, X-73/1-74). □ *Fundació social de la medicina*. II Ponència del X Congrés de Metges i Biòlegs de l'en-gua catalana. B, 1976. □ *Manifest de la Cultura Catala-na*. Congrés de Cultura Catalana. Països Catalans, 1977. □ Jordi Rubió i Balaguer. *La cultura catalana del Re-naixement a la Decadència*. Ed. 62. B, 1964. □ Eze-quièl Viqués "Didó". *Teatre de Putxinel·ls*. Institut del Teatre. B, 1975. □

Secretari de l'Associació catalana de medicina del treball

1 Nolasac Acarín i altres. **El Servei Nacional de Salut: una alternativa democràtica a la sanitat.** Laia. B, 1976. □ J. Gol i Gurina. "La Salut". **Annals de Medicina**, juliol 1977. □ J. Gol i Gurina i altres. **El meigs de capçalera en un nou sistema sanitari.** Laia. 1979. □

2. Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Ed. 62. □ Joaquim Ferrer. *Layret (1880-1920)*. Nova Terra. 1971. □ Joaquim Vergés. *La Seguridad Social y sus cuentas*. Ariel. 1976. □ Josep Benet. *Catalunya sota el règim franquista*. Blume. 1978. □ F. Almendros i altres. *El sindicalismo de clase en España (1939-1977)*. Península. 1978. □ Generalitat de Catalunya. *La sanitat a Catalunya*. Març 1980. □ Francesc Vallverdú. *Ensayos sobre bilingüismo*. Ariel. 1972. □ J. Clos i altres. *L'assistència sanitària a les comarques de Catalunya*. XI Congrés de Metges i Biòlegs. I Ponència. Reus, 1980. □ Acadèmia de Ciències Mèdiques. *Index farmacològic*. 1980. □

3
 Francesc Candel. **Els altres catalans**. Ed. 62. B, 1964.
 □ P. Bosch i Gimpera. **La universitat i Catalunya**. Ed.
 62. B, 1971. □ I. Boix i M. Pujadas. **Conversaciones
 sindicales**. Avance. 1976. □ G. López Raimundo i A.
 Gutiérrez Díaz. **El PSUC i l'eurocomunisme**. Grijalbo.
 1981. □ DD.AA. "L'Assemblea de Catalunya (1971-
 1977): el catalanisme popular antifranquista". **L'Avenç**
 novembre 1981. □

Col·laborador de **L'Avenç**. Professor d'Història de Catalunya.

Nota: No he fet una valoració històrica dels textos, segons la influència que van tenir en el moment de ser publicats, sinó una selecció actual d'obres que avui poden ser (re)llegides amb profit, i mereixen ser-ho. He exclòs les ciències de la naturalesa i també les enciclopèdies i els diccionaris (com el *Coromines* o l'*Ictineu*, per exemple).

1 Joan Coromines. *Lleures i converses d'un filòleg*. □ Josep Fontana. *La història* (Salvat, Grandes Temes, 1974) □ José A. González Casanova. *Teoría del Estado y Derecho constitucional*. □ Joan Leita. *Anàlisi destructiva*

de la religi6. ☐ Manuel Sacrist6n. Introducci6n a la l6gica y al an6lisis formal. ☐

2 Pierre Vilár. **La Catalogne dans l'Espagne moderne.** □ Miquel Batllori. **Entre la història i la cultura.** □ Eduard Valentí. **El modernismo literario catalán y sus orígenes ideológicos.** □ Jordi Nadal. **El fracaso de la revolución industrial en España.** □ Josep Benet. **Maragall i la Setmana Tràgica.** □ Jordi Solé Tura. **Catalanismo y revolución burguesa** (edició en castellà, revisada, 1970). □ F. Artal, E. Gasch, C. Massana i F. Roca. **El pensament econòmic català durant la República i la guerra (1931-1939).** □ Josep Termes. **"El nacionalisme català. Problemes d'interpretació".** □ Carles Viver Pi-Sunyer. **El personal político de Franco. (1936-1945).** □ J. Ros Hombravella, J.M. Esteban, J. Clavera, A. Montserrat i A. Moners. **El capitalismo español. De la autarquía a la estabilización (1939-1959).** □ Juan Martínez Alier. **La estabilidad del latifundismo.** □ Xavier Miserachs. **Barcelona blanc i negre.** □

3
Las rumbas de Joan de Sagarra. □ Roger Arnau (Josep Benet). **Marxisme català i qüestió nacional catalana 1931-1936.** □ Joan Fuster. **Un país sense política.** □ Gregori López Raimundo (entrevistat per X. Vinader, J. Martí Gómez i J. Ramoneda). **Lluita d'avui per un demà més lliure.** □ Josep Pla. **Notes del capvesprol.** □

Centre de salut laboral. Cornellà de Llobregat

1. N. Acarín i altres. *El Servel Nacional de Salut. Una alternativa democràtica a la sanitat*. Laia. B, 1976. □ J. Borja i altres. *Por una política municipal democràtica*. Avance. B, 1977 □ J. Gol i Gurina. "La Salut". *Annals de Medicina*, juliol 1977. □ *El Centre de Salut Integrat. Base d'un nou sistema sanitari*. Informe elaborat per un grup d'estudis del GAPS. Laia. B. 1981. □

2
D. Turuguet i altres. **Carcinògens químics i treball a Catalunya**. XI Congrés de Metges i Biòlegs. I Ponència. Reus, setembre 1980. □ Generalitat de Catalunya. **La Sanitat a Catalunya. Anàlisi i propostes del Departament de Sanitat i Assistència Social**. B, 1980. □ J. Gol i Gurina i altres. **La Sanitat als Països Catalans**. Ed. 62. B, 1978. □ J. Clos i altres. **L'assistència sanitària a les comarques de Catalunya**. Laia. B, 1980. □ J. Solé Tura. **Catalanisme i revolució burgesa**. □ F. Almedros i altres. **El sindicalismo de clase en España (1939-1977)**.

□ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. □ Josep Benet. *Catalunya sota el règim franquista*. □ Acadèmia de Ciències Mèdiques. *Índex farmacològic*. B, 1980. □ Isidre Molas. *El sistema de partits polítics a Catalunya*. Ed. 62. B, 1972. □

3

Francesc Candel. *Els altres catalans*. □ «El movimiento obrero y el proceso sindical constituyente». *Tribuna del Partido*, agost 1975. □ PSUC: *per Catalunya, la democràcia i el socialisme*. Avance. B, 1976. □ Alfons Comín. *Cristians en el partit, comunistes en la Iglesia*. □ J. Solé Tura i E. Aja. "El significat de la Constitució". *Ullisses. Enciclopèdia de la recerca i la descoberta*, Vol. 5. B, 1982. □

Ramon ESPASA

Director de *Nous Horitzons*

1

Josep M. Bricall. *Introducció a l'economia*. Ariel. □ Josep Fontana. *La història*. Salvat. □ Gerard Vilar. *Raó i marxisme*. Ed. 62. □ Ramon Margalef. *Ecologia*. Omega. □ Joan Fuster. *Obra assagística*. □

2

Joaquim Vergés. *La Seguridad Social española y sus cuentas*. Ariel. □ Vicente Navarro. *La medicina bajo el capitalismo*. Crítica. □ DD.AA. *El Servel Nacional de Salud*. Laia. □ Generalitat de Catalunya. *La Sanitat a Catalunya (Mapa Sanitari)*. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Ed. 62. □ Francisco Candel. *Els altres catalans*. Ed. 62. □ J. Ros Hombravella i A. Montserrat. *L'aptitud financera de Catalunya*. Ed. 62. □ Francesc Vallverdú. *El fet lingüístic com a fet social*. □ Roger Arnau (Josep Benet). *Marxisme català i qüestió nacional catalana*. Edicions Catalanes de París. □ Jordi Nadal. *La població española*. Ariel. □ E. Ucelay de Cal. *La Catalunya populista*. La Magrana. □ Ictineu. *Diccionari de les ciències de la societat*. □ J.A. González Casanova. *Federalisme i autonomia a Catalunya*. Curial. □ Francesc Roca. *Política econòmica i territori a Catalunya*. Ketres. □ Josep Termes. *Anarquismo y sindicalismo en España*. Ariel. □ Josep Fontana. *La crisis del Antiguo Régimen. 1808-1833*. Crítica. □

3

Jordi Solé Tura. *Catalanisme i revolució burgesa*. Ed. 62. □ Josep Benet. *Combat per una Catalunya autònoma*. Bruguera. □ A. Gutiérrez Díaz, G. López Raimundo, M. Campo. *El PSUC i l'eurocomunisme*. Grijalbo. □ Francesc Cambó. *Memòries*. Alpha. □ Jordi Pujol. *Entre l'acció i l'esperança*. Pòrtic. □

Engels

Joan M. ESTEBAN

Professor de Teoria Econòmica

En respondre a l'enquesta em referiré només a la meua àrea professional: l'economia. Aquesta restricció em sembla encara insuficient. De fet, crec que els únics treballs de què puc parlar amb un cert coneixement són els de Teoria Econòmica, la meua especialitat.

1

Amb una enorme diferència sobre els altres, cal esmentar Andreu Mas Colell, per la multitud de treballs publicats dins l'àrea de l'Economia Matemàtica (Teoria Econòmica). Crec que és el científic català de la seva generació (per sota dels quaranta) de més alçada internacional. □ Els treballs de Salvador Barberà i Joaquim Silvestre són també destacables en les àrees de la Teoria de l'Elecció Social i la Teoria del Desequilibri, respectivament. Ambdós han fet contribucions molt significatives en llurs àrees d'especialització. □ Finalment, crec que també han d'ésser esmentats en Xavier Calsamiglia, en Josep M. Vegara i en Lluís Guasch per les seves contribucions a les àrees de Mecanismes d'Assignació de Recursos, Economia Marxista i Economia del Treball, respectivament. □

2

Sortint de la meua especialització, els meus judicis tenen encara menys valor. Em manca una visió panoràmica dins la qual situar la magnitud de cada treball, i les meves lectures han estat desordenades i incompletes. En primer lloc, cal esmentar en Joan Sardà i Dexeus que, a la dècada dels seixanta, era indiscutiblement el millor economista aplicat del país. La seva qualitat i la magnitud de la seva influència no queda ben reflectida en les seves obres més conegudes: "El Banco de España durante la República y la Guerra" en el llibre col·lectiu *El Banco de España: una historia económica* (Ed. Ariel) i el llibre *La crisis monetaria internacional* (també a Ariel). □ És també molt destacable l'obra de Joan Martínez Alíer sobre l'agricultura a la campinya cordovesa (*La estabilidad del latifundismo*. Ruedo Ibérico) i el Perú (?). □ Fabià Estapé ha exercit una enorme influència sobre tots els economistes formats a les dècades dels seixanta i setanta. Un cop més, les seves obres més conegudes no reflecteixen la importància de la seva incidència intel·lectual. De les seves obres jo destacaria els *Ensayos* publicats a Ariel i l'estudi introductori a l'edició de *La vida y la obra de Ildefonso Cer-*

dé. □ Finalment destacaré alguns excel·lents treballs empírics realitzats per investigadors d'una generació posterior (per sota dels quaranta): Francesc Roca, per la seva investigació **Política econòmica i territori a Catalunya**; Lleó Benelbas, pel seu estudi **Economia agrària a Catalunya**, i Francesc Melo i altres, pel treball sobre la incidència de l'adhesió al Mercat Comú. □ Jacint Ros, un altre cas similar, és també significatiu. La seva obra més acabada encara és el seu estudi sobre l'estructura financera de les Caixes. □ Un cas a part, i una mica més llunyà dels meus coneixements, és l'àrea de la Història Econòmica. En aquest camp, simplement esmentaré els investigadors que més m'han impressionat: Jordi Nadal, Josep Fontana i Jaume Torras. □

Xavier FOLCH

Del consell editorial de Crítica

1

Manuel Sacristán. "La tarea de Engels en el "Anti-Dühring". B, 1964, i "Lenin y el filosofar". B, 1970. □ Josep Fontana. **Historia: análisis del pasado y proyecto social**. B, 1982. □ Antoni Tàpies. **La práctica de l'art**. B, 1970. □ Pierre Vilar. **Escritos sobre la cuestión nacional: introducción a La Catalogne dans l'Espagne moderne**. Paris, 1962; un capítol de **Introducción al vocabulario del análisis histórico**. B, 1980; i part de **Estat, nació, socialisme**. B, 1982. □ Lluïsa Vives (Giulia Adinolfi). "Per un plantejament democràtic de la lluita de les dones". B, 1967. □

2

Pierre Vilar. **La Catalogne dans l'Espagne moderne**. Paris, 1962. □ Jordi Rubió. **La cultura catalana del Renaixement a la Decadència**. B, 1964. □ Joan Coromines. **Lleures i converses d'un filòleg**. B, 1971. □ Josep Fontana. **La quiebra de la monarquía absoluta**. B, 1972. □ Josep Benet. **Catalunya sota el règim franquista**. Paris, 1973. □ Jordi Nadal. **El fracaso de la revolución industrial en España**. B, 1975. □ Joan Ferraté. **Lectura de "la terra gastada"**, de T.S. El'ot. B, 1977. □ Andreu Mas-Colell. El conjunt d'articles publicats en els últims cinc anys a revistes nordamericanes d'economia. □ Gabriel Ferrater. **Sobre el llenguatge**. B, 1981. □

3

Joan Fuster. **Nosaltres els valencians**. B, 1962. □ Francisco Candel. **Los otros catalanes**. B, 1964. □

Ernest GARCÍA

Director de **Cal Dir** (1977-1978). Col·laborador de **Teorema**. Professor de filosofia.

1

Josep Fontana. **Historia: análisis del pasado y proyecto social**. □ Joan Fuster. **Nosaltres els valencians**. □ Josep Vicent Marqués. **No és natural**. □ Manuel Sacristán. **Sobre el lloc de la filosofia en els estudis superiors**. □ Sebastià Serrano. **Signes, llengua i cultura**. □

2

Pere Beneyto i Josep Picó. **Los sindicatos en el País Valenciano (1975-1981)**. □ Enrique Cerdán Tato. **La lucha por la democracia en Alicante**. □ Alfons Cucó. **El valencianisme polític**. □ Josep Fontana. **La quiebra de la monarquía absoluta**. □ Ramir Reig. **Obrers i ciutadans**. □ Jesús Sanz. **El movimiento obrero en el País Valenciano (1939-1976)**. □ Rafael Ll. Ninyoles. **Conflicte lingüístic valencià**. □ Pedro Ruiz. **Señores y propietarios. Cambio social en el sur del País Valenciano (1650-1850)**. □ Vicente M. Santos Isern. **Cara y cruz de la sedería valenciana**. □ Maria Jesús Teixidor. **València: la construcció d'una ciutat**. □

3

Joaquim Sempere. "Sobre les relacions entre democràcia i socialisme dins de la tradició de la Tercera Internacional ahir i avui". **Taula de canvi**, n. 1. 1976. □ "I Congrés del PCPV. Programa". **Cal Dir**, extra n. 1. 1978. □ Rafael Ribó. **Comunismo hoy**. □ "La militancia de cristianos en el Partido Comunista" i Alfons Comin. "Sobre la militancia de cristianos en el Partido". **Materiales**, n. 1 i 3. □ Antoni Domènech. "Comunistas y ecologistas en la lucha por la paz". □

Emili GASCH

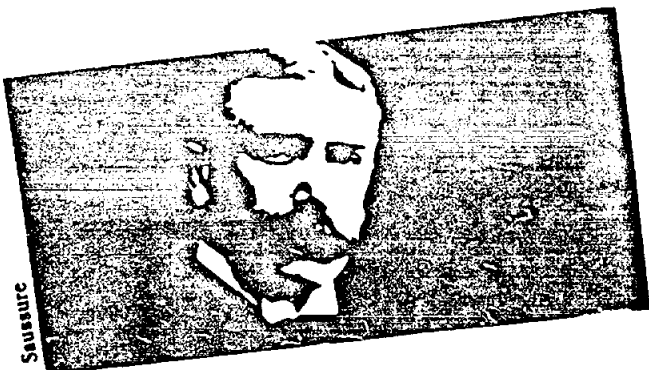
Professor de Política Econòmica

1

Alexandre Cirici. **Art i societat**. □ Antoni Tàpies. **La práctica de l'art**. □ Josep M. Castellet i Joaquim Molas. **Poesia catalana del segle XX**. □ Oriol Bohigas. **Contra una arquitectura adjetivada**. □

2

Pierre Vilar. **Catalunya dins l'Espanya moderna**. □ Ernest Lluch. **Política econòmica de la Generalitat (1938-1939)**. □ Josep Fontana. **La quiebra de la monarquía absoluta**. □ Jordi Nadal. **El fracaso de la revolución industrial. 1814-1913**. □ J. Ros Hombravella i altres. **Capitalismo español: de la autarquía a la estabilización, 1939-1959**. □ J. Martínez Alier. **La estabilidad del latifundio**. □ Fabià Estapé. **Ensayos de economía española**. □ Romà Perpinyà. **De economía hispana**. □ Ramon

Garrabou. "La crisi agrària espanyola de finals del segle XIX". *Recerques*, n. 5. □ A. Montserrat i J. Ros Hombravella. *L'aptitud financera de Catalunya*. □ Ictineu. *Diccionari de les ciències de la societat*. □

3

Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. □ Joan Comoreira. *Socialisme i qüestió nacional* (a cura de Leandre Colomer). □ Maurici Serrahima. *Del passat quan era present*. □

Ramon GRAU

Del consell de redacció de *Revista de geografia*. Professor de Geografia Urbana.

1

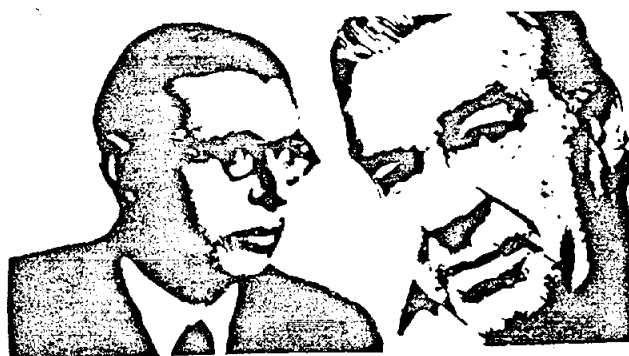
Ramon d'Abadal. *Pere el Cerimoniós i els inicis de la decadència política a Catalunya*. □ Ignasi Solà-Morales. *Joan Rubió i Bellver y la fortuna del gaudinisme*. □ Joan Lluís Marfany. *Aspectes del modernisme*. □ J. Rubió i Balaguer. *La cultura catalana del Renaixement a la Decadència*. □

2

Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. □ DD.AA. *Un segle de vida catalana*. □ Eduard Valentí. *El primer modernisme literari catalán y sus fundamentos ideológicos*. □ Jordi Nadal. *El fracaso de la revolución industrial en España*. □ Ernest Lluch. *El pensament econòmic a Catalunya (1760-1840)*. □ Josep Fontana. *La quiebra de la monarquía absoluta (i les continuacions)*. □ Joan Sales. *Incerta glòria*. □ Oriol Bohigas. *Reseña y catálogo de la arquitectura moderna*. □ Terenci Moix. *Hollywood Stories*. □

3

J. Solé Tura. *Catalanisme i revolució burgesa*. □ Josep Benet. *Maragall i la Setmana Tràgica*. □ Terenci Moix. *El sadisme de la nostra infància*. □ Mercé Rodoreda. *La plaça del Diamant*. □

Sartre i Myrdal

Pere JOFRE

Del consell de redacció de *Quaderns d'alliberament*. Professor d'Història.

1

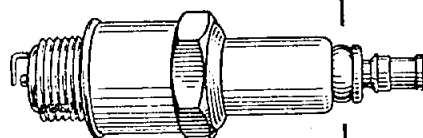
Josep Ferrer. "L'aproximació de Rafael Ribó al fet nacional"; J. Castellanos, A. Fernández, J. Ferrer. "Consciència nacional i lluita de classes als Països Catalans"; Bel Peñarrubia. "Els comunistes i la qüestió nacional als anys 1931-32"; Hèlène Carrère d'Encausse. "Comunisme i nacionalisme", i Sergio Salvi. "Els Països Catalans en l'Europa de les nacionalitats". *Quaderns d'alliberament*", 1. □

2

Ferran Soldevila. *Història de Catalunya*. Alpha. B, 1962 (2ª edic. augmentada). □ Josep Fontana. *Cambio económico y actitudes políticas*. □ Pierre Vilar. *Assaigs sobre la Catalunya del segle XVIII*. □ Santiago Sobrequés. *El compromís de Casp i la noblesa catalana*. □ Josep M. Salrach. *El procés de formació nacional de Catalunya*. □ J.M. Salrach i Eulàlia Durán. *Història dels Països Catalans*. Edhasa. B, 1981. □ J. Solé Tura i E. Aja. *Constitución y periodos constituyentes en España*. Siglo XXI, Madrid, 1977. □ Eulàlia Durán. "Joan Binimelis i la Guerra de les Germanies a Mallorca". *Randa*, 12. □

3

Isidre Molas. *Lliga catalana*. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. □ Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. □ DD.AA. *Debat sobre els Països Catalans*. La Magrana i altres editors. B, 1977. □ Pere Verdager. *Defensa del Rosselló català*. □ Gregori Mir. *El mallorquinisme polític*. □ Josep Melià. *Els mallorquins*. □ Alfons Cucó. *El valencianisme polític*. □

Enric LLUCH

Professor de Geografia

Distingit amic,

Vaig rebre abans-d'ahir la vostra proposta de participar en l'enquesta de *Nous Horitzons* sobre la producció científica i la literatura política catalanes i us agraïxo molt que penséssiu en mi.

Ho he rumiat bé i, dit amb tota senzillesa, no tinc el coratge suficient per confeccionar les tres llistes que demaneu. La jungla en què s'ha convertit el món universitari i acadèmic des que han sorgit possibilitats de tenir diners i poder, aquests darrers anys, em fa por. Massa gent ha convertit la derrota col·lectiva (penso, especialment, en la universitat) en una lluita pel "triomf" individual, amb un estil d'"executiu agressiu" al qual no goso enfrontar-me. Ben atentament,

Ferran MASCARELL

Director de L'Avenç

Vull fer-vos notar que la intenció d'aquests títols no és la d'objectivitzar els llibres o textos més importants publicats a Catalunya entre el 1960 i el 1982. Donar la llista on s'objectivitzés la repercussió social i col·lectiva d'uns textos hauria representat un treball sistemàtic i exhaustiu que no he tingut intenció de fer.

Només he posat per escrit alguns dels títols que en l'àmbit més proper de la meua activitat intel·lectual han tingut, o tenen, una influència més acusada. Val a dir, per tant, que us dono una llista de textos que al meu entendre han incidit sobre un determinat sector del nostre àmbit cultural.

Queda clar, doncs, que tampoc no entenc la resposta que us ofereixo com una explicitació dels textos més suggerents des d'una perspectiva estrictament personal. Sintetitzar-ho així hauria imposat la menció d'autors estrangers. Molt possiblement, si s'hagués considerat aquesta possibilitat, hauria quedat més precisada la molt relativa importància de la producció cultural catalana.

1

Josep Fontana. *Historia. Análisis del pasado y proyecto social*. B, 1982. □ M. de Moragas i Spa. *Semiótica y comunicación de masas*. B, 1976. □ X. Rubert de Ventós. *El arte ensimismado*. B, 1963. □ X. Rubert de Ventós. *Teoría de la sensibilidad*. B, 1969. □ Manuel Sacristán. *Tres lecciones sobre la Universidad y la división del trabajo*. B, 1972. □ Eugenio Trias. *Teoría de las ideologías*. B, 1970. □ M. Vázquez Montalbán. *Informe sobre la información*. B, 1973. □ Pierre Vilar. *Creclimiento y desarrollo*. B, 1964. □

2

He fet l'opció d'obviar diccionaris, enciclopèdies i similars.

Pierre Bonnassie. *Catalunya mil anys enrera*. B, 1981. □ Josep Fontana. *La quiebra de la Monarquía absoluta. (1814-1820)*. B, 1971. □ Joan Lluís Marfany. *Aspectes del modernisme*. B, 1975. □ Jordi Nadal. *El fracaso de la Revolución Industrial en España (1814-1913)*. B, 1975. □ Borja de Riquer. *Lliga Regionalista. La burguesia catalana i el nacionalisme (1898-1904)*. B, 1977. □ Jordi Solé Tura. *Catalanisme i Revolució burgesa*. B. □ Josep Termes. *Anarquismo y sindicalismo en España*. B, 1972. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya Moderna*. B, 1964. □

Carme MASSANA

Assessora de la Gran Enciclopèdia Catalana. Professora de Política Econòmica.

1.

Joaquim Sempere. "L'eurocomunisme i l'actual etapa d'acumulació de forces". *Nous Horitzons*, n. 45-46, 1978; i "Cultura i lluita pel socialisme". *Nous Horitzons*, n. 41, 1978. □ Jordi Solé Tura. "Actualitat de Gramsci", pròleg a *El príncep modern* d'A. Gramsci. Ed. 62. B, 1968. □ Josep M. Bricall. *Introducció a l'economia*. Ariel. B, 1977. □ Fabià Estapé. Pròleg a l'edició catalana de *Capitalisme, socialisme i democràcia* de J.A. Schumpeter. Ed. 62. B, 1966. □

2.

Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. 4 vol. Ed. 62. B, 1964-68. □ Joan Sardà. *La crisi monetària internacional*. Ariel. B, 1968; Pròleg a *La Banca a Catalunya* de F. Cabana. Ed. 62. B, 1965; i Pròleg a *L'economia de Catalunya*, avui de J. Sardà i altres. Curial. B, 1974. □ Manuel Sanchis Guarner. *La Renaixença al País Valencià*. 3 i 4. València, 1968. □ Ernest Lluch. *El pensament econòmic a Catalunya*. Ed. 62. B, 1963. □ Josep Fontana. *Cambio económico y actitudes políticas*. Ariel. Esplugues, 1973. □ J. Ros Hombravella i A. Montserrat. *L'aptitud financera de Catalunya*. Ed. 62. B, 1967. □ Ictineu. *Diccionari de les ciències de la societat*. Ed. 62. □ Ernest Lluch i Eugeni Giral. "La població catalana" a *La població d'Alfred Sauvy*. Ed. 62. B, 1964. □ Jordi Nadal. *La población española (siglos XVI al XX)*. Ariel. B, 1966. □ Clavera, Esteban, Monés, Montserrat, Ros Hombravella. *Capitalismo español: de la autarquía a la estabilización (1939-59)*. 2 vol. Cuadernos para el Diálogo, S.A. Madrid, 1973. □ Ramon Espasa i altres. *La Sanitat a Catalunya*. Generalitat de Catalunya. B, 1980. □ Pere Sisé. (D. Bramon, T. Carnero, M. Garcia Bonafé, J.A. Martínez Serrano, J. Palafox, V. Soler). *Raons d'identitat del País Valencià ("País i senyals")*, Eliseu Climent. València, 1977. □

3.

Joan E. Garcés. *Chile: el camino político hacia el socialismo*. Ariel. B, 1972. □ PSUC. *IV Congrés, amb la veu de tots*. Laia. B, 1978. □ DD.AA. *Les tres vies a Europa*. Nova Terra. B, 1975. □ Josep M. Colomer. *Assemblea de Catalunya*. Avança. B, 1976. □ Jordi Pujol. "La immigració a Catalunya (Conferència a l'Hospitalet de Llobregat el dia 26 de març del 1976) a *La immigració, problema i esperança de Catalunya*. Nova Terra. B, 1976. □ Gregori López Raimundo. "La immigració a Catalunya". *Nous Horitzons*, n. 54, 1979. □ Pere Verdager. *Defensa del Rosselló català*. Curial. B, 1974. □ Francesc Valtverdú. "Cultura de masses i cultura catalana". *Nous Horitzons*, n. 69, 1981; i "Immigració i cultura catalana". *Nous Horitzons*, n. 52, 1979. □ Alexandre Cirici. *Les hores clares*. Destino. B, 1977. □ Tomàs i Teresa Pàmies. *Testament a Praga*. Destino. B, 1971. □

Gregori MIR

Fundació del Congrés de Cultura Catalana.

1.

J.M. Carreras, E. Giralt, E. Lluch, F. Roca. **Nació i regió als Països Catalans: economia política, estructures territorials i ideologia** (Ponència presentada al 1r. Encontre de ciències humanes i socials dels Països Catalans) Editada a Aïnes. Perpinyà, 1977; ampliada al llibre col·lectiu **Debat sobre els països catalans**. B, 1977. □ Joan Coromines. **Entre dos llenguatges**. Curial. B, 1976. □ Joan Fuster. **Nosaltres els valencians**. Ed. 62. B, 1962. □ Ictineu. **Diccionari de les ciències de la societat als països catalans**. Ed. 62, B, 1979. □ X. Rubert de Ventós. **Teoria de la sensibilitat**. Ed. 62. B, 1968-69.

2.

Josep Benet. **Maragall i la Setmana Tràgica**. Ed. 62. B, 1963. □ Alfons Cucó. **El valencianisme polític. 1834-1936**. 1971. □ Josep Fontana. **La quiebra de la monarquia absoluta**. Ariel. B, 1971. □ J.A. González Casanova. **Federalisme i autonomia a Catalunya**. Curial. B, 1974. □ Ernest Lluch. **El pensament econòmic a Catalunya**. Ed. 62. B, 1973. □ Josep Massot. **La guerra civil a Mallorca**. □ Isidre Molas. **Lliga Catalana**. Ed. 62. B, 1972. □ Ferran Soldevila, director, Miquel Tarradell, Ramon d'Abadal, J.E. Martínez Ferrando, Joan Reglà i Joan Mercadè. **Història dels catalans**. □ Josep Termes. **Anarquismo y sindicalismo en España**. Ariel, B, 1972. □ Pierre Vilar. **Catalunya dins l'Espanya moderna**. Ed. 62. B, 1964. □

3.

Francesc Cambó. **Memòries**. Alpha. B, 1981. □ X. García, J. Reixach i S. Vilanova. **El combat ecologista a Catalunya**. □ Isidre Molas. **La ciutat llunyana**. Ed. 62. □ Joan Reventós i altres. **Per una resposta socialista**. □ Jordi Solé Tura. **Catalanisme i revolució burgesa**. Ed. 62. B, 1967. □

Joan MIRÓ

Delegat a Girona de Ciència. **Revista Catalana de ciència i tecnologia**. Professor de Química Inorgànica.

1

Gerard Vassalls. **La ciència no pensa**. B, 1975. □ DD. AA. **Resolucions del Congrés de Cultura Catalana (Àmbit recerca)** i en concret: "La recerca als Països Catalans". B, 1978. □

2

J. Oró i S.S. Kamat. "Síntesi d'aminoàcid a partir de cianur d'hidrogen en les condicions possibles de la Terra primitiva". **Nature**, n. 190. 1961. □

Pelai PAGÈS

Assessor d'Edicions del Serbal. Professor d'Història

És molt difícil resumir en una vintena de títols tota la producció científica i la literatura política catalanes de més d'una vintena d'anys. Fixeu-vos que la proporció no arriba a títol per any. Per altra banda, però, és evident que existeix una gran dificultat a l'hora d'escollir —amb honradesa personal— cada un d'aquests vint títols: la producció científica catalana i més encara la literatura política no podien deixar de ressentir-se de les repressions culturals de la dictadura. No ha d'estranyar gens, per tant, que no esgoti tots els títols proposats. En un altre aspecte, seguint stricto sensu les vostres propostes de delimitació és evident que en queden excloses tot un grapat d'obres col·lectives la importància de les quals és inqüestionable per a la cultura catalana: la Gran Enciclopèdia Catalana, el Diccionari Biogràfic Albertí, les bibliografies sobre els moviments socials i sobre el franquisme, etcètera, en són una mostra. Una darrera consideració: com és lògic, m'he limitat molt al camp d'elecció que m'era més conegut i només en alguna ocasió esmento obres fora de la meua especialitat.

1
Josep Termes. El nacionalisme català. Problemes d'interpretació. B, 1974. □ Alfons Barceló. Reproducció econòmica y modos de producció. B, 1981. □ Sebastià Serrano. Lingüística i qüestió nacional. València, 1979. □ X. Rubert de Ventós. Teoria de la sensibilitat. B, 1968. □

2
Pierre Vilar. Catalunya dins l'Espanya Moderna. B, 1964-1968. □ Josep Termes. Anarquismo y sindicalismo en España. La primera Internacional (1864-1881). B, 1972. □ Isidre Molas. Lliga Catalana (1933-1936). Un estudi d'estasiologia. B, 1972. □ Josep Benet i Casimir Martí. Barcelona a mitjan segle XIX. El moviment obrer durant el bienni progressista. B, 1976. □ Francesc Candel. Els altres catalans. B, 1964. □ Josep M. Bricall. Política econòmica de la Generalitat (1936-1939). B, 1970-1979. □ Antoni M. Badia i Margarit. La llengua dels barcelonins. B, 1969. □ Fèlix Cucurull. Panoràmica del nacionalisme català. París, 1975-1976. □

3
Joan Fuster. Nosaltres, els valencians. B, 1962. □ José A. González Casanova. La lucha por la democracia en España. B, 1975. □ Juan García Oliver. El eco de los pasos. B, 1978. □

Xavier PANIAGUA

Del consell de redacció de Debats (València). Director de la UNED (Alzira)

1
Joan Fuster. Nosaltres els valencians. □ Ernest Lluch. La via valenciana. □ Joan Fuster. La decadència del País Valencià. □ Josep Termes. "Interpretación del nacionalismo catalán" a Federalismo, anarcosindicalismo y catalanismo. □ Emili Giralt. "Problemas históricos de la industrialización valenciana". Estudios Geográficos. 112-3. □

2
Josep Termes. Anarquismo y sindicalismo en España. □ Romero Maura. La Rosa de fuego. □ Josep M. Bricall. Política econòmica de la Generalitat (1936-39). □ Aracil, Carnero, Palafox, Ventura i García. La industrialización valenciana: historia y problemas. □ Martínez Serrano, E. Reig, V. Soler. Evolución de la economía valenciana (1878-1978) □ R. García Cárcel. Las Germanías de Valencia. □ Alfons Cucó. Sobre la ideología blasquista. □ Ramir Reig. Obreros y ciudadanos. □ Pierre Vilar. Catalunya dins l'Espanya moderna. □

3
Manuel Lloris. Aproximación a Joan Fuster. □ Josep Fontana. "Reflexions elementals i prèvies sobre la unitat històrica dels Països catalans". Taula de canvi, 3. □ Ernest Lluch. "Per una teoria dels Països catalans". Serra d'Or, 198. □ E. Gasch i F. Roca. "Marx, aquí. El marxisme català de 1868 a 1979". Nous Horitzons, 55. □ Rafael Ribó. "Apuntes sobre la plurinacionalidad del Estado español". Avance/Intervención, 2. □

Bel PEÑARRUBIA

Del consell de redacció de Quaderns d'alliberament. Professora d'Història.

1
X. Rubert de Ventós. Teoria de la sensibilitat. Ed. 62. □ Josep Fontana. La Història. Salvat, G.T. □ Josep M. Bricall. Introducció a l'economia. Ariel. □

2
Jaume Vicens Vives. Coyuntura econòmica y reformismo burgués. Ariel. □ Josep Termes. Anarquismo y sindicalismo en España. La I Internacional (1864-1881). Grijalbo. □ Pierre Vilar. Catalunya dins l'Espanya moderna. Ed. 62. □ Joan Reglà. Introducció a la història de la Corona d'Aragó. Raixa. □ Jaume Torras. Libera-

lismo y rebeldía campesina. 1820-23. Ariel. □ Jordi Nadal. El fracaso de la revolución industrial en España. 1814-1913. Ariel. □ Isidre Molas. Lliga catalana. Ed. 62. □ DD.AA. Economia crítica: una perspectiva catalana. Ed. 62. □ DD.AA. L'economia de Catalunya avui. Banc de Bilbao. □

3

Joan Fuster. Nosaltres els valencians. Ed. 62. □ Roger Arnau (Josep Benet). Marxisme català i qüestió nacional catalana. Edicions Catalanes de París. □ García Oliver. El eco de los pasos. Ruedo Ibérico. □ Anselm Llull (Gregori Mir). El mallorquinisme polític. Edicions Catalanes de París. □

Rafael RIBÓ

Professor de Teoria de l'Estat.

1

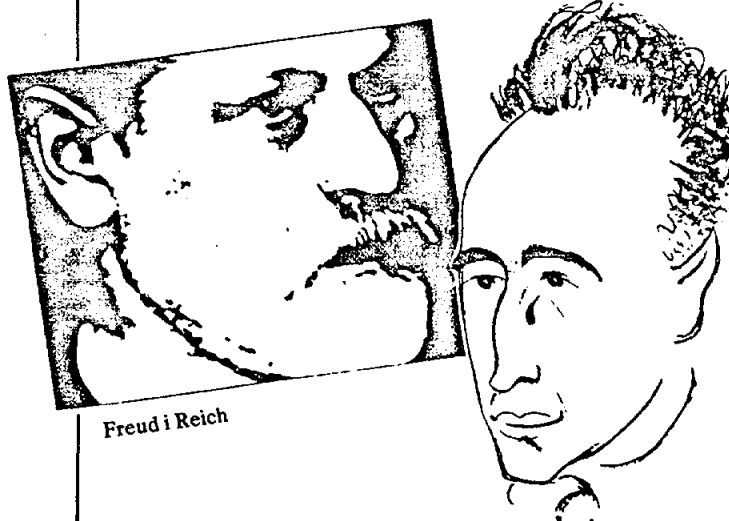
Pierre Vilar. Introducció a Catalunya dins l'Espanya moderna. Ed. 62. B, 1964. □

2

DD.AA. Ictineu. Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans. Ed. 62. B, 1979. □ Pierre Vilar. Catalunya dins l'Espanya moderna. Ed. 62. B, 1964. □ Emili Giral i d'altres. Bibliografia dels moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes. Lavinia. B, 1972. □ Ramon Folch i d'altres. Natura, ús i abús. I.C.H.N. B, 1976. □ Josep Fontana. La qüestió de la monarquia absoluta. Ariel. B, 1971. □

3

Joan Fuster. Nosaltres els valencians. Ed. 62. B, 1962. □ Francesc Cambó. Memòries. Alpha. B, 1981. □

Ignasi RIERA

Director d'Editorial Laia

Em demanes resposta per a una enquesta que em passa: deu anys de producció no solament literària sinó més aviat científic-tècnic-sociològica. Tractar de respondre a l'enquesta més limitada de Serra d'Or em va portar maldecaps impensables... i ja veus com valoren el nostre esforç els col·laboradors de la revista!

He escampat per damunt de la taula papers i fitxes. I, la veritat, no sé ni per on començar. Et faré co-partícip dels meus guits:

Crec que malgrat la presumpció del títol, la **Gran Enciclopèdia Catalana** és l'obra més important dels darrers anys. Si més no perquè va obligar a redactar en català articles sobre problemàtiques i especialitats ben divergents: tecnologia, òptica, geografia, biologia, pensament teològic...

En canvi, he sentit una certa crispació davant els quatre volums del **Congrés de Cultura Catalana** que també creia, a priori, com un material de primer ordre i que he trobat (i tan poc temps que fa que hi érem!) carregats d'ideologisme, massa desiguals...

En el ram de la història, la cosa és més esperançadora: ultra l'aparició (1976) i continuïtat de **L'Avenç**, hi ha un grapat de llibres d'historiadors tan dignes com fonamentals: els dels Fontana, Bonamusa, Termes, Martínez Shaw, Benet, Casimir Martí, Isidre Molas.

Quant a la filosofia, crec que no és xovinisme dir que la fita més important és l'aparició de la col·lecció **Textos filosòfics**. I pel que fa a la cultura urbana, la revista **CEUNT**, per una banda, i un llibre modest, però carregat de suggeriments, d'en Huerta i en Fabre sobre els barris de Barcelona.

No sé res de ciències. Hauria de pensar que aquella col·lecció (de fet, les dues col·leccions) de temàtica mèdica són les més importants, però no sóc rata ni gat d'ambulatori i tant val el meu sí com el meu no. Em reconcilien amb la ciència tant la revista **Clència** com l'adaptació al català de l'**Enciclopedia Ulisses**, que en la versió original italiana havia estat dirigida per Lucio Lombardo Radice.

Pel que fa a la ciència de la llengua, els dos primers volums del **Diccionari etimològic** de Corominas queden molt per damunt de tots els altres intents, que hauran de quallar, amb excel·lents treballs, massa parcials encara, dels professors Joan Solà, Veny, Rafel, Badia, Francesc Vallverdú.

Quant al món, que també desconec, de la imatge, del disseny i de l'arquitectura, no voldria deixar d'esmentar els premis del **FAD**, com a institució, i la revista **CAU**, en les seves diverses etapes. Ah! I el conjunt de la feina feta, aquests darrers deu anys, per Antoni Tàpies.

Perdona la meua incapacitat. Culpa teva de demanar-me parer!

Santiago RIERA i TUEBOLS

Col·laborador del diari *Avui*. Professor de Termodinàmica i d'Història de la Ciència.

1

J. Ferrater Mora. *Diccionario de Filosofía*. Sudamericana, 5ª edició, 1965. (L'addició de materials respecte a la quarta edició fa que hom pugui considerar la cinquena edició amb certa independència de les anteriors.) □ Salvador Giner. *Historia del pensamiento social*. Ariel. B, 1973. □ J. Mothes i J. Torrens Ibern. *Estadística aplicada a la Ingeniería*. Ariel. B, 1960. □

2

M. de Riquer i A. Comas. *Història de la literatura catalana*. Ariel. B, 1ª edició, 1964, 2ª edició, 1981. □ Joan Coromines. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Curial: "La Caixa". B, 1980. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Ed. 62. B, 1964. □ Josep M. Salrach. *El procés de formació nacional de Catalunya*. Ed. 62. B, 1978. □ J.M. Millàs i Vallibrosa. *Nuevos estudios sobre historia de la ciencia española*. CSIC. B, 1960. □ J. Vernet. *La cultura hispanoárabe en Oriente y Occidente*. Ariel. B, 1978. □ J. Nadal. *El fracaso de la revolución industrial*. Ariel. B, 1977. □ P. Molera i Solà. *La farga*. Dopesa. B, 1980. □ M. Tarradell, M. Sanchis Guarner, J. Camarena, J. Reglà i J. Fuster. *Història del País Valencià*. Ed. 62. B, 1965. □ J. Vicens i Vives, director. *Historia de España y América*, Vicens Vives. B, 1961. □ J. Benet i C. Martí. *El moviment obrer a Barcelona durant el bienni progressista (1854-56)*. Curial. B, 1976. J. Termes. *Anarquismo y sindicalismo en España*. Crítica. B, 1977. □

3

J. Benet i Morell. *Desfeta i redreçament de Catalunya i altres escrits*. Crítica. B, 1978. □ Josep Pallach. *La democràcia, per fer què?* Nova Terra. B, 1975. □ Carles Pi i Sunyer. *Memòries de l'exili*. Curial. B, 1978. □ J. Fuster. *Nosaltres els valencians*. Ed. 62. B, 1962. □ Gerard Vilar i Roca. *Raó i marxisme*. Ed. 62. B, 1979 □

Algunes precisions: a) cal explicitar —d'altra banda és obvi— que no he llegit pas totes les obres i treballs que ben segur tenen suficients mèrits per a ésser citats.

b) Atesa la consideració anterior, cal confessar que, malgrat tot, ha estat molt difícil triar vint obres, que en aquest cas n'han estat vint-i-dues. El criteri pel qual m'he regit ha estat el de citar aquelles obres que o bé en el moment de la seva lectura representaren un impacte, o bé resolgueren un problema plantejat, per a mi important, o bé m'obriren nous camins en la visió de temes que aleshores m'interessaven.

c) Algunes de les obres esmentades podrien ésser-ho en dos apartats de l'enquesta; l'elecció en tals casos és, doncs, discutible.

d) Qualques obres han estat citades per la seva importància en la tasca de divulgació científica seriosa, que considero molt important. Per una altra part, cal remarcar la dificultat d'opinar sobre les ciències físico-naturals, car llur especialització creixent constitueix un problema d'opinió difícilment superable.

Resumint, no es pot dir pas que les vint-i-dues obres citades que constitueixen la meua resposta a l'enquesta siguin —repeteix que és obvi— les "millors": són, tan sols, algunes de les que a mi, particularment, m'han servit en la tasca de formació intel·lectual en els diferents camps que han atret la meua atenció durant els vint-i-dos darrers anys.

Lenin

Antoni ROCA

Del consell editorial de *Clència*. Revista catalana de ciència i tecnologia, del consell de redacció del *Butlletí de la Societat catalana de ciències físiques, químiques i matemàtiques*.

1

En alguns sectors, particularment les ciències físico-matemàtiques, no ha estat fins als anys 60 que s'ha començat a formar una autèntica comunitat científica, amb capacitat per a una producció científica col·lectiva (amb divisió del treball, amb relacions de producció, etcètera). Aquest fet fa molt difícil la generació de producció teòrica. Així i tot, assenyalaríem:

Ramon Margalef. *Ecologia*. B, 1974. Dins les ciències de la natura, l'únic creador català d'abast internacional. □ Josep Ferrater Mora. *Diccionario de Filosofía*. Diverses edicions. Feta en el colxi de la comunitat científica nordamericana, l'obra de Ferrater és la més important feta per l'escola catalana. □ José M. López Piñero. *Ciencia y técnica en la sociedad española de los siglos XVI y XVII*. B, 1979. Un valencià d'adopció que ha creat un institut de recerca en història de la ciència a Espanya. Aquesta obra, particularment, conté el cos de doctrina per a una història total de la ciència que ha estat elaborat al seu departament. □ Alexandre Galí. *Història de les Institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936*. XX Llibres. B, en curs de publicació. L'obra teòrica del principal pedagog català. □ Gerard Vassalls. *La ciència no pensa*. B, 1975. Una aportació d'un científic a la filosofia de la ciència, un camp ben poc conreat entre nosaltres.

2

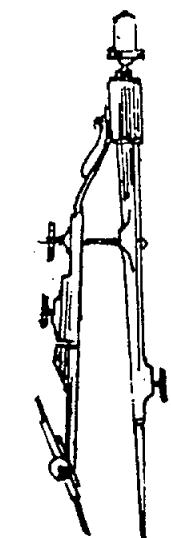
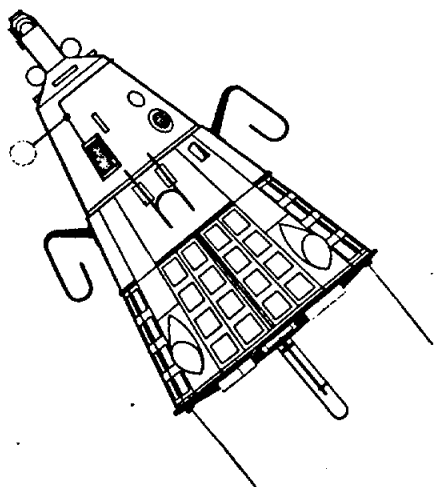
La comunitat científica nascuda (o re-nascuda) al fil dels seixanta ha realitzat, sobretot, treballs particulars i de recerca de dades experimentals. La importància d'aquest conjunt, que ja és prou important, és difícil

de valorar aïlladament: l'exemple més clar és el de la comunitat de físics. Hi ha, però, alguna personalitat remanent d'èpoques anteriors en el mode de produir ciència que encara la realitzaren els anys seixanta, junt amb algun treball o recull de treballs que ja avui poden ser destacats.

Eduard Fontseré, Josep Iglésies. **Recopilació de dades sísmiques de les terres catalanes entre 1100 i 1906**. B, 1971. El primer catàleg de terratrèmols catalans, fruit (quasi pòstum) del treball d'un dels grans físics catalans del segle XX. □ Institució Catalana d'Història Natural. **Natura, ús o abús? Llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans**. B, 1976. Un important recull de treballs sobre la natura als nostres països. □ Ferran Sunyer i Balaguer. **Sobre un espai de funcions enteres d'ordre infinit**. B, 1967. Un treball d'un dels més destacats matemàtics catalans. □ Víctor Navarro Brotons. Introducció, apèndix i comentaris a **Jerónimo Muñoz: Libro del nuevo cometa. Littera ad Bartholomaeum Relsacherum. Summa del prognóstico del cometa**. València, 1981. Un treball històric-crític sobre la vida i l'obra d'un astrònom valencià del segle XVI. □ Thomas F. Glick. "Einstein a Barcelona: ciència i societat a la Catalunya d'entreguerres", *Clàssica*, n. 3, 1980. Un dels primers treballs sobre la ciència catalana del segle XX. □ Ramon Garrabou. **Industrialització i noves professions: els enginyers industrials**. B, manuscrit. Aquest treball és el més complet d'entre els realitzats en relació a una secció de la comunitat científica catalana. Fou encarregat per l'Associació d'Enginyers Industrials de Barcelona i finalitzat l'any 1976. Les 484 pàgines mecanografiades de què consta resten, malauradament, inèdites. □ Jaume Roura. **Ramon Martí d'Eixalà i la filosofia catalana del segle XIX**. B, 1980. Un estudi històric fonamental dels orígens del pensament filosòfic modern a Catalunya. □ Joaquim Sempere. **Ideari de Ramon Turró**. B, 1965. Una anàlisi de les aportacions a la ciència i a la filosofia del doctor Turró. □

3

Ernest Martí (Joaquim Sempere). "La huelga nacional". *Nuestra Bandera*. □ J. Martí Gómez - J. Ramoneda. Entrevistes a Por Favor. □ Recull de conferències **Les Terceres vies a Europa**. □ PSUC: una proposta democràtica i socialista per a Catalunya. 1976. □ A. Gutiérrez, G. López Raimundo, M. Campo: **El PSUC y el eurocomunismo**. B, 1981. □

Francesc ROCA

Del consell de redacció de *Recerques*. Professor de Política Econòmica.

1

Gerard Vassalls. **La ciència no pensa**. Ed. 62. B, 1975. □ Pere Folch Mateu. **La sexualidad**. La Gaia Ciència. B, 1977. □ Pierre Vilar. Introducció a **La Catalogne dans l'Espagne moderne**. Paris, 1962. □ Joaquim Sempere. "Sobre la tradició comunista i la seva vigència". *Nous Horitzons*, n. 36, 1977; etcètera. □ Ignasi Jiménez i Francesc Pérez. **Teoría económica heterodoxa**. Oikos. Vilassar de Mar, 1977. □ Antoni Casahuga, ed. **Democracia y economía política**. IEF. Madrid, 1980. □ Màrius García Bonafé. "Edward Palmer Thompson". *L'Avenç*, n. 34, 1981. □

2

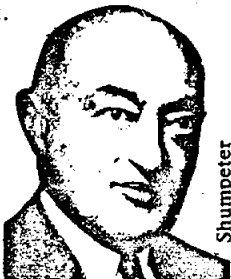
Emili G. Nadal. **El País Valencià i els altres**. L'Estel. València, 1972. □ Dolors Bramon. **Contra moros i jueus**. 3 i 4. València, 1982. □ Jordi Nadal. **La població espanyola**. Ariel. B, 1966. □ Francesc Cabana. **Els tres llibres sobre la banca i els banquers a Catalunya**. □ Antoni Montserrat i J. Ros Hombravella. **L'aptitud financera de Catalunya**. Ed. 62. B, 1967 (pròleg de Joan Sardà); i "Entorn del recobriment dels nivells macroeconòmics de preguerra a l'Espanya dels 1950". *Recerques*, n. 2, 1972. □ Carme Molinero, Pere Ysàs. **L'oposició antifeixista a Catalunya 1939-1950**. La Magrana. B, 1981. □ Lourdes Beneria. **Mujer, economía y patriarcado durante la España franquista**. Anagrama, B, 1977. □ Joan M. Esteban. "La política económica del franquismo: una interpretación", a Paul Preston, ed. **España en crisis**. FCE. México, 1977. □ Gaspar Aribau (Gabriel Arrom). "A l'entorn de certs problemes de l'economia de Catalunya". *Nous Horitzons*, n. 5-6, 1965. □ A. Colell. (Andreu Mas) "Sobre el Pla del 59 i la nova estabilització". *Nous Horitzons*, n. 15, 1968. □ Frederic Segura Roda. **La nueva política monetaria española. Un análisis crítico**. Moneda y Crédito. Madrid, 1979. □ Pere Martínez Méndez. **El proceso de ajuste de la economía española. 1973-1980**. Banco de España. Madrid, 1982. □ Joaquim Muns. ed. **Crisis y reforma del sistema monetario internacional**. IEF. Madrid, 1978. □ Enric Cerdán Tato. **La lucha por la democracia en Alicante**. Casa de Campo. Alacant, 1978. □ Verena Stolcke, Marta Ackelsberg. "La significación política de la abstención". *Cuadernos de Ruedo Ibérico*, n. 63-66, 1979. □ Ictineu. **Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans (segles XVIII-XX)**. Ed. 62. B, 1979. □

3

Josep Solé Barberà. **La fundació del PSUC**. Ed. 62. La Gaia Ciència. B, 1977. □ Joan Fuster. **Contra Unamuno y los demás**. Península. B, 1975. □ Pere Verdaguer. **Cartes a Roser**. Abadia de Montserrat. B, 1982; i **Defensa del Rosselló català**. Curial. B, 1974. □ Gregori López Raimundo. Introducció a **PSUC: per Catalunya, la democràcia i el socialisme**. Avance. B, 1976. □ Francesc Candel. **Els altres catalans**. Ed. 62. B, 1964. □ Carles Pi i Sunyer. **La República y la guerra. Memorias**

de un político catalán. Oasis, México, 1975. □

Nota: He exclòs les cites de textos dels meus col·legues del Departament de Política Econòmica i del consell de redacció de *Recerques i Nous Horitzons*. La raó és senzilla, només amb les seves publicacions hauria omplert —amb escriure!— l'espai establert.

Shumpeter

Jesús M. RODÉS

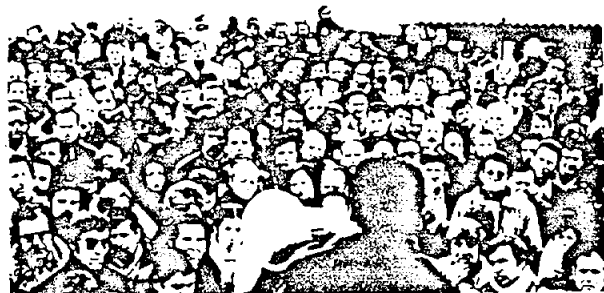
Col·laborador del diari *Avui*. Professor de Dret polític.

2

Josep Benet. *Maragall i la Setmana Tràgica*. □ Albert Manent. *Josep Carner i el Noucentisme*. □ Isidre Molas. *Lliga Catalana. Un estudi d'estasiologia*. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. □ Jordi Solé Tura. *Catalanisme i Revolució burgesa*. □ Joan Lluís Marfany. *Aspectes del Modernisme*. □ Josep M. Bricall. *La política econòmica de la Generalitat*. □ Josep Fontana. *La quèbra de la monarquia absoluta*. □ Eduard Valentí. *El primer modernisme literari catalán y sus fundamentos ideológicos*. □ Enric Ucelay da Cal. *La Catalunya populista...* □

3

Josep Pla. *Notes del capvesprol. Notes per a Silvíia*. □ Isidre Molas. *La ciutat llunyana*. □ J.M. Castellet i J. Molas. "L'assaig d'interpretació històrica" a *Poesia Catalana del segle XX*. □ I el conjunt de papers (sobretot els dispersos, els «tebeos» com diria Joan Fuster) de Maria Aurèlia Capmany i de Joan Fuster mateix. □

Jacint ROS HOMBRAVELLA

Del jurat del Premi Crítica de Recerca de Serra d'Or. Professor de Política Econòmica.

1

Generals i teòrics. K. Popper. *Logic of social discovery*. □ G. Myrdal. *The political element in classical Political Economy*. □ Bertrand Russell. *Autobiografia o altres*. □ W. Brus. *Socialist Ownership and Political Systems*. 1975. □ Joan Lluís Mateu. *Evangelis*. □

2

Ciències socials. Aplicacions a Catalunya (des de l'angle d'un botifler).

Josep M. Bricall. *Política econòmica de la Generalitat de Catalunya (1936-39)*. □ Francesc Roca. *Tesi doctoral, la publicació de la qual ara no tinc a mà*. □ Flos, Gasòliba, Serra. *La indústria a Catalunya*. □ Armand Sáez. "L'evolució de la població activa a Catalunya, 1950-70" a *L'economia de Catalunya, avui*. pàgs. 22-97. □ Francesc Candel. *Els altres catalans*. □ M. Aurèlia Capmany. *La dona a Catalunya*. □ Lidia Falcón. *La razón feminista... (?)*. □ Antonio Marzal. *Els models d'empresa o bé l'anterior sobre empresa a Catalunya*. □ Fundació Bofill. "Jornades d'immigració". 1979. □ Com a darrer, algun producte de realisme literari sobre la nostra realitat: Juan Marsé. *Un dia volveré*. □ Carlos Barral. *Años de penitencia*. □ Josep M. de Sagarra. *Memòries*. □

3

Assaigs polítics actuals (N'hi ha poc, massa poc). Isidre Molas. *La ciutat llunyana*. □ Miquel Roca. *Per què no?* □ Eduard Punset. El nou llibre "repte Mercat Comú" amb capítols sobre Catalunya, del qual he tingut proves a les mans. □ Joan Josep Artells. *Barça, Barça, Barça*. □ El llibret del PSUC sobre "catalanisme popular", que l'ensumo rellevant. □

Jaume ROSSELL

Director de CAU

1

Pierre Vilar. *Iniciación al vocabulario del análisis histórico*. □ Manuel Sacristán. "Tres lecciones sobre la universidad y la división del trabajo". *Realidad*, n. 21, 1971. □ Ernest Martí (Joaquim Sempere). "Ciudad y lucha de clases". *Nuestra Bandera*, n. 75, 1974. □

2

Joan Coromines. *Diccionari etimològic català*. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. □ Ramon Garrabou. *Industrialització i noves professions: els enginyers industrials* (inèdit). □ Francesc Roca. *Política econòmica i territori a Catalunya. 1901-39*. □ Jordi Nadal. *El fracaso de la revolución industrial en España*. □ Xavier Barral. *L'art pre-romànic a Catalunya*. □ Ignasi Solà-Morales. *Eclecticismo y vanguardia (el caso de la arquitectura moderna en Catalunya)*. □ Horacio Capel. *Capitalismo y morfología urbana en España*. □ Pere Hereu. *Vers una arquitectura nacional* (tesi inèdita). □ Ignacio Paricio. *La construcció de l'arquitectura*. □

Núria SALES

Historiadora

Nota: La meua biblioteca es troba terriblement escampada (Barcelona, Antony, Siurana, Tarragona) i no tinc clara idea de tot el publicat del 1960 al 1982, ni me n'he llegit ni la vintena part, de manera que us lliuro aquest paper amb totes les reserves que calen. A més a més, no he entès del tot el vostre enunciat. Jo poso simplement textos que m'han impressionat molt en particular en un sentit o altre, independentment de si estic d'acord o no amb l'autor.

1

Mai no llegeixo res de cap mena de teoria, ni de metodologia tan sols. Excepte de teoria lingüística del català, camp pel qual vull mencionar molt especialment: Joan Sales, "Pròleg" a *Lleures i converses d'un filòleg*, de Joan Coromines. Club Editor, 1971. □ Joan Coromines. *Diverses d'"aquestes converses"*. □ Francesc Vallverdú. *L'escriptor català i la seva llengua*. Ed. 62, 19... □ Joan Coromines. *Diccionari etimològic*. □ (Joan Coromines em sembla el geni indiscutible —potser únic— que tenim.)

2

Martí de Riquer. *Quinze generacions d'una família catalana*. Planeta, 1979. □ J.M. Torras i Ribé. *Evolució social i econòmica d'una família catalana de l'antic règim: els Padró d'Igualada, 1642-1862*. F.V.C. B, 1976. □ J. Nadal i E. Giralt. *La població catalana de 1553 a 1717*. SEVPEN. París. 1960. □ Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Ed. 62. B, 1964. □ Jaume Torras. *Liberalismo y rebeldía campesina*. Ariel, B, 1976. □ Diversos capítols de diverses obres de Josep Fontana (si en fes la llista, ja serien més dels deu demanats!). □ Eudald Graells. *La indústria dels claus a Ripoll. Contribució a l'estudi de la farga catalana*. F.V.C. B, 1972. □ A. Martí i Coll. *Cartes d'un mestre veler*. Caixa d'Estalvis. Mataró, 1967. □ S. Rovira i Gómez. "Una hisenda del Priorat, can Simó de Porrera". *Boletín Arqueológico*. Tarragona. 1975. □ Manuel Ardit. *Revolución liberal y revuelta campesina*. Ariel, B, 1977. □ El volum d'Antoni Comes, o sigui el del segle XVIII, de la *Història de la literatura catalana*. Ariel, B, 1964. □ Jaume Fabre i Josep M. Huertas. *Tots els barris de Barcelona*. (si més no, el volum IV, únic que he llegit). Ed. 62. B, 1976. □ "La Flora" de Font i Quer (no tinc a ma ni el títol exacte ni altres referències —em sembla que és *Plantas medicinales* i que està editat el 1962— si bé en castellà, recull milers de noms populars de plantes en català; és la millor flora que conec en qualsevol llengua). □ Una sèrie de quatre o cinc llibrets sensacionals de la Barcino, petits, sobre els *insectes de Catalunya*; no recordo l'autor; estan publicats a la dècada dels seixanta. □ Eva Serra. "Evolució d'un patrimoni nobiliari català". *Recerques*, n. 5. 1975, p. 33-71. □ Ramon Garrabou. "La crisi agrària espanyola de finals del segle XIX". *Recerques*, n. 5, 1975, p. 163-216. □

3

Francesc de B. Moll. *Un home de combat (Mossèn Alcover)*. (no sé si ficar-ho en pensament polític o què). □

Joan Sales. *Cartes a Màrius Torres*. Club Editor. B, 1976. □ Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. Ed. 62. B, 1962. □ Josep Benet. *Catalunya sota el règim franquista*. B, 1974. □ Francesc Candel. *Els altres catalans*. Ed. 62. B, 1964. □

Joaquim SEMPÈRE

Director de *Nous Horitzons* (1977-1980).
Assessor literari d'editorial Crítica.

1

Manuel Sacristán. "Tres notes sobre l'aliança impia", *Horitzons*, 1961. □ Manuel Sacristán. *Lenín y el filosofar*, publicat en català a Edicions Nous Horitzons, com a separata. □ Manuel Sacristán. "Notes sobre ecologia y política", *Mientras Tanto*, 1980. □ J. Ferrater Mora. *El ser y el sentido*, Revista de Occidente, 1967. □ X. Rubert de Ventós. *El arte ensimismado*. Ariel, B, 1963.

2

Pierre Vilar. *La Catalogne dans l'Espanne moderne*. París, 1962. □ Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. Edicions 62. B, 1962. □ Francisco Candel. *Els altres catalans*. Edicions 62. B, 1969. □

Observacions: En el primer bloc m'he auto-limitat al terreny en el qual tinc més coneixements (filosofia) i, per tant, on camino amb més seguretat de criteri. D'altra banda, en el cas de Manuel Sacristán, és difícil escollir títols entre una obra dispersa, però de gran valor i originalitat, sobretot en els camps de la teoria de la ciència i de la teoria de la societat. Tampoc la interessant obra assagística de Joan Fuster pot sintetitzar-se en el llibre aquí esmentat; ni la de Paco Candel, que és una de les poquíssimes expressions escrites de cultura popular, i alhora crítica, produïdes a Catalunya.

Jaume SOBREQUÉS

Director de l'Institut Municipal d'Història, Barcelona.
Professor d'Història de Catalunya.

1

Witold Kula. *Problemas y métodos de la historia económica*. Península. B, 1963. □ Anthony S. Smith. *Las teorías del nacionalismo*. Península. B, 1976. □ DD.AA. *Villages désertés et histoire économique (XIème-XVIIIème siècle)*. SEVPEN. Paris, 1965. □ Michel de Boüard i Manuel Riu. *Manual de arqueología medieval. De la prospección a la historia*. Teide-Base. B, 1977. □ Pierre Vilar. *Une histoire en construction. Approche marxiste et problématiques conjoncturelles*. Hautes Études-Gallimard-Le Seuil. Paris, 1982. □

2

Claude Carrère. *Barcelona. 1380-1462. Un centre econòmic en època de crisi*. Curial. B, 1977. □ Mario del Treppo. *Els mercaders catalans i l'expansió de la Corona Catalano-Aragonesa*. Curial. B, 1976. □ Pierre Bonassie. *Catalunya mil anys enrera (segles X-XI)*. Ed. 62. B, 1979-81. □ Josep M. Salrach. *El procés de formació nacional de Catalunya*. Ed. 62. B, 1978. □ Eulàlia Durán. *Les Germanies als Països Catalans*. Curial. B, 1982. □ M. Teresa Ferrer i Mallol. "El patrimoni reial i recuperació dels senyorius jurisdiccionals en els Estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV". *Anuario de Estudios Medievales*, n. 7, 1970-71, pàgs. 351-491. □ Agustí Altisent. *Història de Poblet*. Poblet, 1974. □ Lluís M. de Puig. *Girona francesa (1812-1814)*. Gòthia. Girona, 1976. □ Isidre Molas. *Lliga Catalana. Un estudi d'estasiologia*. Ed. 62. B, 1972. □ Francesc Roca. *Política econòmica i territori a Catalunya (1905-1939)*. Ketres. B, 1979.

3

Josefa Armangué. *Una família en exili*. Curial. B, 1981. □ Pere Coromines. *Diàris i records*. Curial. B, 1974-75. □ Isidre Molas. *La ciutat llunyana*. Ed. 62. B, 1981. □ Joan Puig i Ferrer. *Memòries polítiques*. Proa. B, 1981. □ Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner i Pere III. *Les quatre grans cròniques*. Pròleg i notes de Ferran Soldevila. Selecta. B, 1971. □

Nota: La situació dins de cada grup no indica ordre d'importància.

44

nous horizons

Jordi SOLÉ TURA

Professor de Dret Polític.

1

Ramon Margalef. *Ecologia*. □ Jordi Solé Tura. "La qüestió de l'Estat i el concepte de nacionalitat". *Taula de canvi*, n. 1, 1976. □ Josep Termes i altres. *Col·loqui d'historiadors*. B, 1972. □ Xavier Rubert de Ventós. *Teoria de la sensibilitat*. □

2

Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. □ Isidre Molas. *Lliga Catalana*. □ Josep Fontana. *La quèbra de la monarquia absoluta (1814-1820)*. Jaume Vicens Vives. *Industrials i polítics* (bé que publicada l'any 1958, cal considerar-la dins el període comprés per l'enquesta). Antoni M. Badia i Margarit. *La llengua dels barcelonins*. □ Ll. Solé Sabarís, J. Iglesias, S. Llobet, J. Vilà Valentí i altres. *Geografia de Catalunya*. □ J.A. González Casanova. *Federalisme i autonomia a Catalunya (1868-1938)*. □ Joan Coromines. *Diccionari etimològic de la llengua catalana*. □ A. Balcells, M. Ardit i N. Sales. *Història dels països catalans (1714-1975)*. □

3

Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. □ Jordi Solé Tura. *Catalanisme i revolució burgesa*. □ Alfons C. Comín. *Por qué soy marxista y otras confesiones*. □ Francisco Candel. *Els altres catalans*. □ Josep Arnau (Josep Benet) *Marxisme i qüestió nacional catalana*. □ C. Pi i Sunyer. *Memòries*. □

Josep SORRIBES

Col·laborador de la Fundació Juan March (Madrid), del consell de redacció a València de CEUMT. La revista municipal. Professor d'Estructura Econòmica.

1.

Ernest Lluch. *La via valenciana*. □ Salvador Almenar i Francesc Pérez. "Crisis y distribución de la renta". *Debats*, n. 1. □ Ignasi Jiménez i Francesc Pérez. *Teoria econòmica heterodoxa*. □ Màrius García Bonafé. "Les arrels d'una debilitat nacional" a Pere Sisé. *Pèls i senyals*. □ Francesc Roca. *Política econòmica i territori a Catalunya*. □

2.

DD.AA. *Introducció a l'economia del País Valencià*. E. Climent, 1980. □ Ramir Reig. *Obrers i ciutadans*. I.A.M., 1982. □ Albert Peñín. *València 1874-1959*. *Ciudad, arquitectura y arquitectos*. ETSAV, 1978. □ DD.AA. *L'economia valenciana* (3 volums). IAM. □

Anales, n. 1. UNED (Alzira). □ Estudis d'història contemporània, n. 1. Departament d'història contemporània. València. □ Gaspar Jaén i Urban. Qüestions territorials al País Valencià. □ Josep Antoni Ibarra. Les precondicions per al desenvolupament econòmic a les comarques meridionals del País Valencià. Caixa d'Estalvis Provincial de la Diputació d'Alacant, 1978. □ Joan Romero i J. Ll. Hernández Marco. Feudalidad, burguesía y campesinado en la huerta de Valencia. Ajuntament de València, 1980. □

3.
Centre d'Estudis Socialistes (CES) Programa per a un govern valencià. E. Climent, 1978. □ Joan Fuster. Un país sense política. E. Climent. □

Marçal TARRAGÓ

Del consell de redacció de CEUMT. La revista municipal.

Benvolguts amics: La resposta és immediata una vegada m'ha arribat a mans. Així doncs, no he pogut omplir-lo en la data demanada.

Limito les meves respostes a l'apartat 2 (Recerca empírica), únic en què em veig amb forces per seleccionar i, encara, limitant-me a qüestions urbanes i territorials.

A més dels textos citats, crec que cal afegir-hi una persona malgrat la migradesa de la seva producció escrita —mai res propi no està prou bé per a la seva honradesa professional i la quasi tímidesa personal: Enric Lluch i Martín.

Malgrat no ajustar-se estrictament a les regles, crec que el qüestionari respon als vostres desitjos.

2
Pau Vila. Barcelona i la seva rodalla i el conjunt de la seva obra. □ Manuel Ribas i Piera. Article sobre l'Àrea Metropolitana de Barcelona a Serra d'Or. □ El llibre de Manuel Solà Morales sobre Barcelona. (Gustavo Gill). □ Ernest Lluch. Els preus del sol a Catalunya. □ J. Miró, F. Miralles. La Catalunya pobra. □ DD.AA. La gran Barcelona. □ El conjunt de la producció del Congrés de Cultura Catalana. Àmbit VIII. □ Les aportacions de quatre revistes: Quaderns d'Arquitectura, CAU, CEUMT i 2C. □

Francesc VALLVERDÚ

Redactor en cap d'Edicions 62.

1
Lluís V. Aracil. "Educació i sociolingüística". Treballs de Sociolingüística Catalana, n. 2. 1974. □ Joan Coromines. Lleures i converses d'un fillòleg. B, 1971. □ X. Rubert de Ventós. Teoria de la sensibilitat. B, 1968-69. □ Manuel Sacristán. "Tres notes sobre l'aliança imperial". Horitzons, n. 2. 1961. □ Gerard Vilar. Raó i marxisme. B, 1979. □

2
Pierre Vilar. La Catalogne dans l'Espagne moderne. Paris, 1962. □ Pierre Bonnassie. La Catalogne du milieu du Xe à la fin du XIe siècle. Toulouse, 1975. □ Joan Fuster. Nosaltres els valencians. B, 1962. □ Josep Fontana. La quiebra de la monarquía absoluta. B, 1971. □ Edmon Vallès. Història gràfica de la Catalunya contemporània. □ A. Badia i Margarit. La llengua dels barcelonins. B, 1969. □ Josep Benet. Catalunya sota el règim franquista. Paris, 1973. □ Ll. Solé Sabarís (dir). Geografia de Catalunya. B, 1968-74. □ Francesc Candel. Els altres catalans. B, 1964. □ Ictineu. Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans. B, 1979. □

3
Josep Benet. Maragall i la Setmana Tràgica. B, 1963. □ Amadeu Hurtado. Quaranta anys d'advocat. B, 1967. □ Maurici Serrahima. Memòries de la guerra i l'exili. B. □ J. Solé Tura. Catalanisme i revolució burgesa. B. □ Isidre Molas. Llaga Catalana. B, 1972. □

Nota: 1) Només m'he pogut moure amb certa comoditat dins el camp de les ciències socials. Per compensar les meves insuficiències, he exclòs els estudis sobre literatura. 2) No he volgut repetir cap autor en cada apartat. 3) De Sacristán hauria volgut citar tots els articles que va publicar a Nous Horitzons.

Joaquim VIAPLANA

Professor de Lingüística.

1

Pierre Vilar. *Estat, nació, socialisme*. Curial, B, 1982. □ Lluís V. Aracil. "Educació i sociolingüística". *Treballs de sociolingüística catalana*, n. 2, 1974. □ Joan Coromines. *Lleures i converses d'un filòleg*. Club Editor, B, 1971. □ *Actes dels Col·loquis internacionals de Llengua i Literatura Catalanes*. Klincksieck, The Dolphin Book Co./Publicacions de l'Abadia de Montserrat. □ Francesc Vallverdú. *Aproximació a la sociolingüística*. □

2

Pierre Vilar. *La Catalogne dans l'Espagne moderne*. París, 1962. □ Joan Fuster. *Nosaltres els valencians*. Ed. 62, B, 1962. □ Josep Benet. *Maragall i la Setmana Tràgica*. Ed. 62, B, 1963. □ Jordi Nadal. *El fracaso de la revolución industrial en España*. Ariel, B, 1975. □ Josep Fontana. *La quiebra de la monarquía absoluta*. Ariel, B, 1971. □ Francesc Candel. *Els altres catalans*. Ed. 62, B, 1964. □ Joan Coromines. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Curial, B, 1980. □ A.M. Badia i Margarit. *La llengua dels barcelonins*. Ed. 62, B, 1963. □ F. Vallverdú. *L'escriptor català i el problema de la llengua*. Ed. 62, B, 1968. □ Lluís Solé Sabarís, director. *Geografia de Catalunya*. Aedos. □ *Gran Enciclopèdia Catalana*. □

3

Jordi Solé Tura. *Catalanisme i revolució burgesa*. Ed. 62, B, 1967. □ Fèlix Cucurull. *Panorama del nacionalisme català*. Edicions Catalanes. París, 1975-76. □ Isidre Molas. *La Lliga Catalana*. Ed. 62, B, 1972. □ J.A. González Casanova. *Federalisme i autonomia a Catalunya*. Curial, B, 1974. □ Manuel Gerpe. *L'Estatut d'Autonomia i l'Estat Integral*. Ed. 62. □

Rafael VIDIELLA

Estimats amics de *Nous Horitzons*:

He rebut amb plaer l'encertada idea que teniu de publicar a *Nous Horitzons* una enquesta científica i política sobre cultura catalana escrita entre els anys 1960 i 1982. Dissortadament, amb molt dolor, no puc complaure-us en aquest aspecte perquè la meua cultura és solament autodidacta i, a més, mai no m'he dedicat a recerques serioses com les que em demaneu, i, si bé he llegit tants llibres com l'atzar m'ha posat a les mans, part per peresa i part per manca de salut, mai no he pres notes d'allò que llegia, confiant únicament en la meua memòria. Per exemple, jo he escrit molts articles a la nostra estimada revista *Nous Horitzons* i si, per ca-

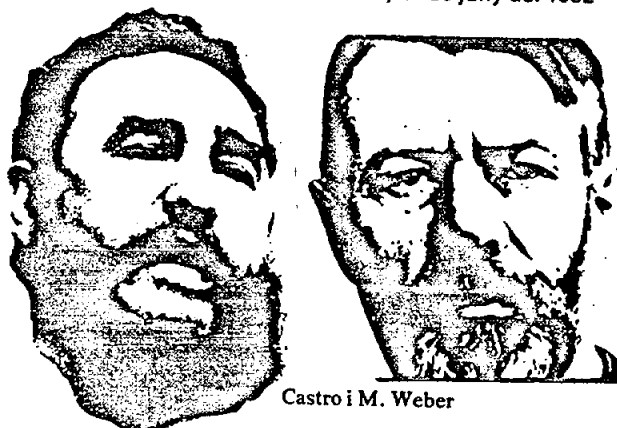
sualtat, els heu llegit ja veureu que són fruit més aviat de records de la meua vida pràcticament revolucionària.

Per altra part, he estat a l'exili des de l'any 1939 fins a l'any 1977, principalment a Moscou i a Budapest —cinc anys a Moscou, vint-i-set a Budapest i cinc a París— on rebia, sobretot als dos primers llocs, molt poca literatura i escassos diaris, per la qual cosa m'era molt difícil captar la cultura de casa nostra.

De tota manera, si voleu conèixer algun aspecte concret i viu sobre la influència que va tenir l'esclat de la revolució socialista russa a Catalunya i a Espanya, o sobre la vaga revolucionària del 1917, o sobre la dictadura de Primo de Rivera, o sobre la República, o sobre el començament de l'aixecament militar feixista a Barcelona, de bona gana us complauré, si no em canseu massa tenint en compte els meu noranta-dos anys.

Desitjant-vos molta sort en la vostra iniciativa, rebeu, estimats amics, les meves més amicals salutacions.

Barcelona, 21 de juny del 1982

Castro i M. Weber

Gerard VILAR

Col·laborador del diari *Avui*. Professor d'Estètica.

1

Joan Fuster. *Literatura catalana contemporània*. □ Salvador Giner. *Sociologia*. □ X. Rubert de Ventós. *De la modernidad*. □ Ramon Margalef. *La Biosfera*. □ Sebastià Serrano. *Signes, llengua i cultura*. □

2

Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*. □ "Una nació sense Estat, un poble sense llengua?". *Els Marges*, n. 15, 1979. □ *El llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans*. □ Josep Fontana. *Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX*. □ J.M. Castellet i J. Molas. *Poesia catalana del segle XX*. □ Vicenç Fisas. *El poder militar en España*. □

3

F. Fernández Buey. "Sobre la crisis y los intentos de reformular el ideario comunista". *Mientras Tanto*, n. 3 i 4. □ Miquel Roca. *Per què no?*. □ Alfons C. Comín. *Cristianos en el partido, comunistas en la Iglesia*. □

Ricard VINYES

Col·laborador de L'Avenç. Professor d'Història Contemporània.

Imagino que la gairebé totalitat dels consultats insistirà en la dificultat de triar vint títols; jo també. A més no sempre és fàcil encasellar i separar la recerca empírica de la seva contribució al pensament social; alguns títols, per tant, poden fàcilment constar en un o altre apartat, no costa adonar-se'n. Posat a trobar objeccions, dol que no hi hagi un apartat corresponent a aquelles obres d'estructura cultural, les quals justament per ser escasses en el país són rellevants. És cert que potser es podrien citar en l'àmbit reservat a la recerca empírica, però aleshores robava títols que desitjava citar; per tant em permeto anomenar algunes obres que corresponen a la infraestructura de la investigació, tals com la Gran Enciclopèdia Catalana; la Bibliografia dels moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes. B, 1972; l'Ictineu. Diccionari de Ciències de la Societat. B, 1979; el Diccionari de Literatura Catalana. B, 1979, i El franquisme i l'oposició, una bibliografia crítica 1939-1975. B, 1981.

1

M. Castellà (Manuel Sacristán), "Tres notes sobre l'aliança impia". Horitzons, n. 2, 1961. □ Gerard Vilar. Raó i marxisme. Ed. 62. B, 1979. □ Gerard Vassalls. La ciència no pensa. Ed. 62. B, 1975. □ Josep Termes. El nacionalisme català, problemes d'interpretació. Col·loqui d'Historiadors. B, 1972. □ Agustí Calvet, "Gaziel". Introducció a una nova "Història de Catalunya" dins O.C., Selecta. B, 1970. □

2

Pierre Vilar. Catalunya dins l'Espanya moderna. Ed. 62. B, 1962-64. □ J. Benet i C. Martí. Barcelona a mitjan segle XIX. El moviment obrer durant el bienni progressista. Curial. B, 1976. □ M. de Riquer i A. Comas. Història de la literatura catalana. Ariel. B, 1964. □ Alexandre Galí. Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya. 1900-1938. FAG. B, 1980 i ss. □ Albert Balcells. El problema agrari a Catalunya. Nova Terra. B, 1968. □ Ricard Salvat. El teatre contemporani. Ed. 62. B, 1966. □ J. Rubió i Balaguer. La cultura catalana del Renaixement a la Decadència. Ed. 62. B, 1964. □ M. Angels Cerdà. Els pre-rafaelites a Catalunya. Curial. B, 1981. □ Pierre Bonnassie. Catalunya mil anys enrera. Ed. 62. B, 1979. □

3

Joan Fuster. Nosaltres els valencians. Ed. 62. B, 1962. □ Emili G. Nadal. El País Valencià i els altres. Estel. València, 1972. □ Jordi Solé Tura. Catalanisme i revolució burgesa. Ed. 62. B, 1967. □ Francisco Candel. Els altres catalans. Ed. 62. B, 1964. □ Carles Pi i Suñer. La República y la guerra. Oasis. Mèxic, 1975. □

Notes per a algunes lectures de l'enquesta

El volum i la varietat de les respostes fan, és clar, molt difícil qualsevol lectura global de l'enquesta (hi ha uns 440 títols citats, que corresponen a uns 315 autors individuals o col·lectius). Sobretot, si hom té en compte que la lectura atenta de les respostes deixa traslluir alguns problemes de fons que, potser, és el moment d'anotar breument. En primer lloc, les dificultats per tenir una visió de conjunt de la producció científica i de tota la literatura política del període 1960-1982 han motivat (a més, possiblement, d'alguna no resposta), una limitació, en alguns casos molt dura, a un determinat camp acadèmic o professional, dins del qual, és clar, si hom supera el perill gremialista que aquesta opció comporta, són possibles els matisos.

En segon lloc, en moltes respostes hi ha, encara, absència de visió de la totalitat de la producció de l'àrea cultural catalana (que sí que la trobem, en canvi, en l'enquesta literària de Serra d'Or). Pocs títols semblen haver pogut saltar les "barreres" interines: **Nosaltres els valencians**, amb les seves nombroses reedicions, és la gran excepció. "Gran" perquè, ho veurem tot seguit, és el segon text més citat.

En tercer lloc, la separació tallant que l'enquesta estableix entre teoria, "empíria" i política és, potser, excessiva. El fet és que un mateix títol —i, no cal dir-ho, un mateix autor— apareix com a teòric, com a empíric i com a polític. Les explicacions d'aquest fet ens duria, com en el cas anterior, molt lluny. En tot cas, el grau d'assimilació del neopositivisme lògic que pressuposa aquesta decisió no sembla respondre, per sort o per desgràcia, a la situació real del país. (I, d'altra banda, la separació entre teoria i pràctica és plena d'esculls, i no és segur que sigui estrictament recomanable.)

En quart lloc, el canvi en el mode de producció de ciència als anys 60 (que apunta Antoni Roca en la seva resposta) potser explica l'aparició, que caldria estudiar amb detall i dotar de treballs d'equip, d'obres col·lectives (i la repetició en la transcripció de les enquestes, del símbol DD.AA. = diversos autors). Les individualitats han de compartir cada cop més el pa i la sal amb els equips.

Els títols més citats

L'enquesta (taula 1) mostra l'afermament d'uns quants títols —apareguts entre el 1962 i el 1972), sovint reeditats, inclosos en edicions de butxaca, traduïts, etcètera (i, a la inversa, la desaparició de la memòria dels "crítics" de molts dels títols apareguts en el mateix període).

Els tres títols més citats són: **Catalunya dins l'Espanya moderna**, **Nosaltres els valencians** i **Els altres catalans**. El primer és d'un historiador francès (bé, occità, segons ell mateix ha explicat recentment). El segon, d'un escriptor valencià. El tercer, d'un escriptor "xarnego" que, amb els anys i la democràcia, arribaria al Senat. En els tres títols hi ha l'obsessió per la identitat catalana com a centre o nucli de reflexió. Només el primer té un origen acadèmic: és, com és sabut, una tesi doctoral llegida passada la ratlla dels cinquanta anys. Si ens fixem —un moment— en l'adscripció política dels autors, constatarem que tots tres són pròxims al comunisme català (per bé que Fuster faci, a hores, de corcó professional, ple d'amenitat).

Pel que fa a la resta de títols de la taula 1 cal anotar: a) el predomini dels autors nascuts entre el 1929 i el 1939; b) l'adopció o l'interès pel marxisme com a mètode i com a font d'inspiració política, i c) l'interès per les relacions Catalunya-Espanya, del segle XVIII ençà. (I fins al 1939. El franquisme i la transició i l'Església i l'exèrcit resten encara molt mal coneguts. Són els pròxims temes a estudiar?) La taula 1 fixa, doncs, uns títols d'uns homes que, en bona part, coincideixen amb el que, a una i altra banda, ha estat anomenat "segona tongada" del marxisme català*. L'absència d'alguns noms és atribuïble al fet que tenen obra dispersa. En parlarem més endavant. Al marge, del grup dels nascuts entre el 1929 i el 1939, queden, per una banda, J. Benet i J. Coromines, i, per l'altra, F. Artal, P. Gabriel, F. Roca, I. Molas i A. Montserrat.

Dels setze títols de la taula 1, només quatre han estat publicats els darrers deu anys. De fet, doncs, el sedàs del temps ha actuat fortament en la tria dels enquestats. Fortament, però no pas decisivament, car cal assenyalar l'absència (amb les excepcions notòries de P. Vilar, J. Coromines i J. Benet) de nascuts abans del 1929.

Si hom volgués ampliar la taula amb els títols citats sis i cinc vegades, les conclusions no variarien gaire: hi ha dos textos "institucionals" (**Natura, ús o abús** i **La sanitat a Catalunya**, inspirats respectivament per Ramon

Margalef i Ramon Espasa), **El pensament econòmic**, d'Ernest Lluch; **La estabilidad del latifundismo**, de J. Martínez-Alier; **Capitalismo español 1939-1959**, de Ros, Clavera, Esteban, Monés, Montserrat; **Federalisme i autonomia a Catalunya**, de J.A. González Casanova; **Defensa del Rosselló català**, de Pere Verdaguier, a més d'altres títols de Benet, Coromines i Termes.

TAULA 1

1964	Catalunya dins l'Espanya moderna, de Pierre Vilar.	25
1962	Nosaltres els valencians, de Joan Fuster . . .	22
1964	Els altres catalans, de Francesc Candel. . . .	16
1979	Ictineu, a cura de F. Artal, P. Gabriel, Ec. Lluch i F. Roca	14
1971	La quiebra de la monarquía absoluta, de Josep Fontana	14
1964	Catalanisme i revolució burgesa, de Jordi Solé Tura.	13
1975	El fracaso de la revolución industrial en España, de Jordi Nadal	10
1972	Anarquismo y sindicalismo en España, de Josep Termes	9
1973	Lliga Catalana, d'Isidre Molas.	9
1970	Política econòmica de la Generalitat (1936-1939), de Josep M. Bricall	8
1979	Política econòmica i territori a Catalunya (1901-1939), de Francesc Roca	8
1963	Maragall i la Setmana Tràgica, de Josep Benet	7
1967	L'aptitud financera de Catalunya, de Jacint Ros Hombravella i Antoni Montserrat	7
1968	Teoria de la sensibilitat, de X. Rubert de Ventós	7
1973	Catalunya sota el règim franquista, de Josep Benet	7
1980	Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana, de Joan Coromines . . .	7

Títols per autors

Les dificultats per confegir la taula 2 són resultat, tant de la imprecisió en la cita de les obres d'un autor (vegeu, per exemple, com se cita la producció d'Andreu Mas, Fabià Estapé o Ramon Margalef), com de la proliferació d'obres realitzades en equip (des de la **Història del País Valencià**, 1965, o les **Reflexiones ante el neocapitalismo**, 1968, endavant) i d'obres col·lectives (des d'**Un segle de vida catalana**, 1961, dirigida per Ferran Soldevila, fins a bibliografies, diccionaris, llibres blancs,

manuals, manifestos). La taula 2 cal llegir-la sabent que conté petits errors de difícil correcció i sabent que, de la mateixa manera que la taula 1 posa en relleu títols de vegades únics, ara es posa en relleu la **dispersió, la proliferació**. Així, tant la taula 1 com la taula 2 tenen més interès per la visió de conjunt que ofereixen que no pas pels detalls que poden subministrar. En qualsevol cas, a la taula 2 apareixen noms nous, i en lloc destacat: Manuel Sacristán, Joaquim Sempere, Francesc Vallverdú, Gregori López Raimundo, Ramon Margalef, Joan Sardà. Aquests autors tenen la doble característica de no comptar amb cap obra molt citada (no són a la taula 1) i, en canvi, de ser força citats per títols (sovint, articles) dispersos i, a voltes, de localització no pas immediata.

TAULA 2

Amb nou títols citats	Manuel Sacristán
Amb set títols citats	Ernest Lluch, Joaquim Sempere, Francesc Vallverdú
Amb sis títols citats	Josep Benet, Josep Fontana, Joan Fuster, Francesc Roca, J. Ros Hombravella, Pierre Vilar.
Amb cinc títols citats	Gregori López Raimundo, Ramon Margalef, Joan Sardà, Jordi Solé Tura.
Amb quatre títols citats	Joan Coromines, Alfons Comín, Alfons Cucó, Eulàlia Durán, Fabià Estapé, Màrius García Bonafé, Emili Gasch, Andreu Mas, Isidre Molas, Antoni Montserrat, Ferran Soldevila.

Els autors de la taula 2 continuen coincidint en part (com a la taula 1) amb els de la "segona tongada" del marxisme català, però a la taula 2 hi ha, també, alguns dels "continuidors" de la segona tongada (al costat, és clar, de noms anteriors com J. Benet, P. Vilar, F. Estapé, F. Soldevila).

Pel que fa als temes dels títols que resumeix la taula 2 (donant, només, els noms dels autors), vol dir que l'estudi del passat català no hi té un pes tan important com a la taula 1. Potser hi ha, a la taula 2, un cert predomini de l'anàlisi per sobre de la crònica. La filosofia, la llengua, l'economia, la política, hi tenen un lloc relativament més gran.

Projectes de treball

L'enquesta subministra molta més informació. Una taula sobre les editorials i les revistes més citades ens permetria fer reflexions sobre els vehicles més usats en la comunicació científica a l'àrea cultural catalana. El fet que fins als darrers anys no hi hagi, jurídicament, editors o publicacions periòdiques d'institucions públiques (com la Diputació de València o la Generalitat de Catalunya) palesa que, sota el franquisme, les empreses culturals que s'acollien a la llei de societats anònimes foren l'únic refugi de la producció cultural destinada a ser duradora.

Una taula distribuint els títols citats en el període 1960-1982 ens permetria dibuixar i llegir una corba (o dues, si es ponderés pel nombre de vegades que cada títol es citat) que seria un índex de l'activitat científica al llarg del temps vista des d'una perspectiva actual. I fóra possible, a més, assajar de correlacionar aquesta corba amb d'altres indicadors. La darrera part d'aquesta corba (1977-1982) ens permetria llançar hipòtesis sobre certs aspectes culturals del postfranquisme.

Una taula geogràfica ens permetria descobrir el pes d'allò que no és Barcelona: d'allò que ha estat l'exili (hi ha, a l'enquesta, títols publicats a Buenos Aires, Mèxic, París, Torí), d'allò que es publica a València (i a Sagunt, Mataró, Ciutat de Mallorca, Tarragona) i a Madrid.

També seria interessant, seguint la nomenclatura clàssica de D.J.S. Price, descobrir, a partir d'unes xarxes de cites elementals, les "escoles invisibles" i les seves mutacions al llarg dels temps. Fóra una bona aproximació al mode de produir ciència (i literatura política) entre nosaltres.

Ara bé, en l'estadi actual de la producció de **Nous Horitzons** (petita producció artesanal) no és possible ni dissenyar una corba de Pareto del conjunt de l'enquesta (que, dit sigui de passada, ajudaria a matisar els valors absoluts que presenten les taules 1 i 2); amb tot, pensem que l'enquesta representa un pas endavant i que les lectures que cadascú —i col·lectivament— en faci i el debat que promoguin, tindrà possiblement una certa influència en l'orientació futura de la nostra producció científica i de la nostra cultura política. ●

N.H

vegeu: «Marx, aquí», *Nous Horitzons*, 55 (1979)

BLACKBURN, Robin

La teoría marxista de la revolución proletaria

Materiales nº 1 Enero-Febrero 1977 pp. 51-86

Article aparegut a "New Left Review". L'autor assegura que l'autèntica originalitat de l'obra de Marx i Engels ha de cercar-se en el camp polític, i no en l'econòmic o en el filosòfic. I així es dol de la tendència de el marxisme del segle XX -amb Lukács i Althusser com arquetips- a fer de l'epistemologia emprada per Marx la seva contribució crucial, presentant-la com a pedra de toc de l'ortodòxia marxista.

Marxismo y ortodoxia

Materiales nº 1 Enero-Febrero 1977 pp. 97-8

Reflexions sobre l'ortodòxia-heterodòxia en el marxisme arrel d'unes afirmacions d'Arraguren. L'autor assegura que el marxisme no pot ésser identificat "con un menajo de pautas interpretativas del pasado histórico. Ni con una suma de proposiciones más o menos teóricas. El marxismo propone simplemente, un programa revolucionario". També comenta que sovint, en alguns ambients acadèmics i intel·lectuals, rere el reís de l'ortodòxia hi ha una aversió a la militància.

GARCÍA, Ernesto

Acotaciones a un debate italiano sobre democracia y socialismo

Materiales nº 1 Enero-Febrero 1977 pp. 35-49

En l'examen de les qüestions "filosòfiques" plantejades per Nobbio, recorda com suggerent la seva defensa de les interpretacions humanistes del marxisme sobre la base que al menys tenen un valor polític amb respecte a les visions providencialistes de la història. Tanmateix qualifica el talant metodològic de Bobbio com un "estimulante positivismo". Positivisme, per. ex., per l'absència d'al·lusions als principis fèrrics que serien necessaris per estudiar les institucions de l'Estat actual, estudi que proposa front les exègesis dels textos marxians.

Pericentre i centrípetric

Materiales nº 1 Enero-Febrero 1977 pp. 95-6

L'autònim autor comenta que en l'actualitat l'estructuralisme ha passat de moda i el que predomina són els plantejaments de la línia de Samir Amin, Emmanuel i Gunder Frank, i així es vol trobar per tot arreu fòndams de dependència. Cita en concret un text que vol presentar el problema de les Illes com una qüestió centro-perifèria, ironitzant sobre ell-parla de proposta "nacional-hoteler-autoquestionària"- i assegurant taxatiu que a l'Estat espanyol hi ha només una sola oligarquia.

Materiales (Tot)

RELIGION, LANGUAGE, AND NATIONALITY IN WALES

Historical Essays

by

Glanmor Williams

Cardiff
University of Wales Press
1979

VI. Language, Literacy and Nationality in Wales*

It can be an extremely dangerous anachronism to talk too facilely of a sense of nationality among the men of the Middle Ages. Yet they were, inevitably, aware of differences which existed between various racial or linguistic groups. By the fifteenth century they had become more conscious of them, so that English representatives at the Council of Constance (1414-18) could claim for their nation equality with the French, 'whether', as they said, 'a nation be understood as a race, relationship, and habit of unity, separate from others, or as a difference of language, which by divine and human law is the greatest and most authentic mark of a nation and the essence of it.' Now any Welsh poet of the fifteenth century would have assented readily enough to the general proposition embodied in that declaration. If he had been asked whether he was aware of anything distinctive about his language and the literature which was the highest and most enduring form of expression to be found in it, he would have answered emphatically in the affirmative. He would proudly have directed the enquirer's attention to an unbroken continuity in the Welsh poetic art which went back for close on 1,000 years to the sixth-century Taliesin, the first acknowledged master of it. He would, moreover, have extolled the way in which Welsh had been protected, cherished and enriched by generation after generation of a powerful order of poets and *littérateurs*. Although this pride was evinced at its most intense in the bards, it was by no means confined to them; it was just as characteristic of their patrons. For centuries the princes of Wales had been the poets' mentors. Following the extinction of princely independence at the end of the thirteenth century, leading families of gentry and the higher clergy stepped forward to assume the role of patrons and protectors. Not only families of native Welsh origin either; many families of non-Welsh extraction were anxious to share in the prestige deriving from the patronage of literature – an unusual example of cultural diffusion.

The literature of medieval Wales, whether poetry or prose, was essentially an oral one; it was an art intended for the ear not the eye.

*Originally delivered as a lecture to the Annual Meeting of the Historical Association in Bangor in April 1970. I have kept as closely as possible to the spoken idiom. Subsequently published in *History*, 56 (1971), 1-16.

The long and arduous period of apprenticeship and instruction in the strictly-regulated bardic and literary schools was by word of mouth. The master poets or professional declaimers (*datgeiniad*) declaimed their verse aloud in patrons' halls. This did not necessarily mean that they were illiterate. Many of their verses, and much of the prose, including the laws, were transcribed and preserved in manuscripts which were lovingly treasured by poets and patrons alike. The practice became much more widespread from the middle of the fifteenth century onwards when it was, no doubt, briskly stimulated by the readier availability of paper in place of the more expensive parchment previously used for manuscript copying. There may well have been more medieval lay people able and anxious to read than has often been supposed. But there were obvious and severe restrictions on literacy in the Middle Ages. There was almost no incentive for many laymen, even of the upper class, to learn to read. As far as the poets were concerned, they had very strong reasons for favouring restricted literacy of a kind which anthropologists have often observed in societies and literatures at a comparable stage of development in more recent times. The bardic mystery was an arcane lore to be confined to initiates who wished to preserve its secrets. Oral transmission had immense archaic value in so self-consciously conservative a poetic art. Finally it was important to channel access to such books as existed through an authorized teacher. Even so, despite the limitations of an oral tradition, knowledge of the literature and appreciation of it were widely diffused in medieval Wales.

Poets were not only the guardians and exponents of language and literature. They were, by age-old convention, under an obligation jealously to conserve a three-fold 'memory of the Island of Britain'. The first of the three strands was the 'history of notable Acts of the kings and princes of this land of Brittaen and Cambria'; the second was the language of the Britons; and the third was to keep 'the genealogies or descents of the nobility, their division of lands and their arms'. The poets, then, were the sentinels of a potent sense of nationality closely linked with language. The essentials of the bardic sense of history were that the Welsh were the descendants of the ancient Britons, one of the oldest and most 'honourable stocks in the world' - sprung from Brutus and the Trojans'. (There was a very strong myth of Trojan descent of the same kind in medieval France.)

Their origins made them deprived of much. They were destined to replace the poets over a long period of leadership of a son of a man, the most important of the rightful rulers, and they would ultimately bring about the concepts of nationhood, the triumph and setback of the history of medieval Wales in the person of a king, and the contemporaries of the romance.

The importance of the history of Wales was fostered and perpetuated. It was found important to a people who was pride in lineage, authentic and modern Britain. Language and pride and were very nationality; they were inhabitants sprung from antiquity over the barbarians.

For many poets the fulfilment of these or anyone else the of Bosworth Henry changes.

As we move to the Reformation, say, amidst of great changes promote a rapid and much to say that intellectual and educational the State combined